

Integraal Ontwikkelingsperspectief

"Hollandse IJssel, meer dan water"

Vastgesteld oktober 2005

Colofon

De stuurgroep "Hollandse IJssel, meer dan water", bestaande uit de bestuurders van:

- ➔ Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden
- ➔ Rijkswaterstaat, directie Utrecht
- ➔ Provincie Utrecht
- ➔ Provincie Zuid-Holland
- ➔ Gemeente IJsselstein
- ➔ Gemeente Montfoort
- ➔ Gemeente Oudewater
- ➔ Gemeente Vlist

heeft dit Integrale Ontwikkelingsperspectief opgesteld met ondersteuning van:

- ➔ KuiperCompagnons (ruimtelijke ordening en projectleiding)
- ➔ DHV (waterhuishouding)

KuiperCompagnons

Ruimtelijke Ordening, Stedenbouw, Architectuur, Landschap
City & Regional Planning, Urban Design, Architecture, Landscape

Integraal Ontwikkelingsperspectief

"Hollandse IJssel, meer dan water"

Oktober 2005

722/100/04

Voorwoord

De ondertekening van de startovereenkomst "Hollandse IJssel, meer dan water" in september 2002 was het startsein voor verschillende overheden om samen te werken aan een betere, schonere en aantrekkelijkere gekanaliseerde Hollandse IJssel tussen IJsselstein en Gouda. De belangrijke rol van water om Nederland bewoonbaar en leefbaar te houden komt de laatste jaren steeds nadrukkelijker naar voren. De roep om "Ruimte voor water" is door het besef van de gevolgen van klimaatsverandering steeds groter geworden. Daarbij is op Europees niveau het besef gegroeid dat het bereiken van een goede kwaliteit water, dat ook ecologisch gezond is, van het grootste belang is. In dit verband is in 2000 de Europese Kaderrichtlijn Water van kracht geworden.

De kracht van het project "Hollandse IJssel, meer dan water" is dat het niet alleen een integraal waterproject is, maar dat ook water en ruimtelijke wensen en initiatieven zijn gecombineerd in een ontwikkelingsperspectief tot het jaar 2020. De waterbeheerders met hun taak voor een goede waterkwaliteit, -kwantiteit, stevige dijken en goede oevers hebben hun krachten gebundeld met de gemeenten en provincies die opereren vanuit hun zorg voor de ruimtelijke ordening. Het Integrale Ontwikkelingsperspectief "Hollandse IJssel, meer dan water" laat zien dat de ontwikkeling van natuur en recreatie goed valt goed te combineren met de wens van de waterbeheerder het water binnen ruimere kades en dijken te houden en hun zorg voor een goede waterkwaliteit. Water kan ook een zeer positieve rol vervullen bij bijvoorbeeld een binnenstedelijke vernieuwing voor wonen en werken. Dit zijn slechts enkele voorbeelden

Met dit Integrale Ontwikkelingsperspectief "Hollandse IJssel, meer dan water" is een goede stap gezet in de samenwerking tussen waterbeheerders, gemeenten en provincies om tot de gewenste ontwikkeling van de Hollandse IJssel tussen IJsselstein en Gouda te komen. Dit document fungeert als een kompas voor toekomstige (ruimtelijke) ontwikkelingen en het in gang zetten van benodigde uitvoeringsprojecten. Er is een beweging rondom de gekanaliseerde Hollandse IJssel op gang gekomen die de stuurgroep graag in toekomstige vervolgactiviteiten gecontinueerd ziet.

Namens de stuurgroep "Hollandse IJssel, meer dan water"

Ir. D. Vergunst
Dijkgraaf Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden,
Voorzitter van de stuurgroep.

Kaarten:

- ➔ Ligging plangebied
- ➔ Ligging gHIJ in omgeving/Geologische opbouw
- ➔ Watersysteem
- ➔ Bodem en landschap
- ➔ Cultuurhistorie
- ➔ Combinatiekaart
- ➔ Streefbeeld
- ➔ Integraal Ontwikkelingsperspectief 2020
- ➔ Vaarweg, oevers en keringen integraal
+ Hollandse IJssel schoon en zoet
- ➔ Waterberging lift mee
- ➔ Groen snoer en landbouw dragend
- ➔ Recreatief snoer
- ➔ Woonkwaliteit en geconcentreerd werken

Ontwikkelingsgebieden:

1. Tussen Noord en Zuid IJsseldijk
2. Woningbouw voormalig bedrijventerrein IJsseloever
3. Stein-west
4. Vuilstort Mastwijk
5. Tussen Haastrecht en Hekendorp
6. Ten westen van Montfoort

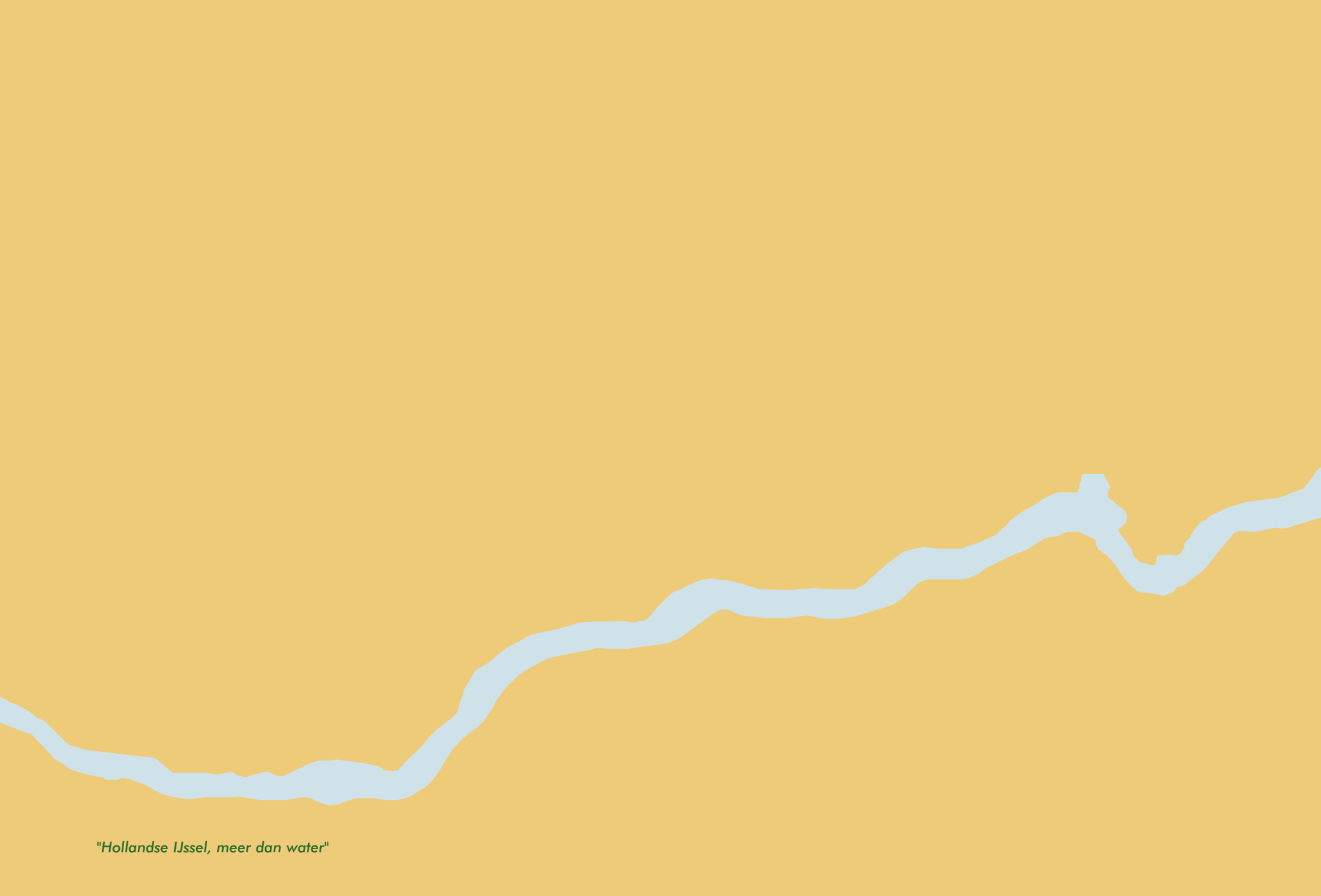
Zoekgebieden:

7. Kern Oudewater
8. Kromme IJssel

- ➔ Overzicht ontwikkelingsmogelijkheden jaagpad

Inhoud

Samenvatting	1		
1. Inleiding	3		
1.1. Parelsnoer	3		
1.2. Samenwerking geeft meerwaarde aan Hollandse IJssel	3		
1.3. Doelstelling(en)	3		
1.4. Status en doorwerking	5		
1.5. De aanpak achter het Ontwikkelingsperspectief	5		
1.5.1. Projectorganisatie	5		
1.5.2. Inspraak	5		
1.5.3. De producten	5		
2. Inventarisatie en analyse	7		
2.1. Hollandse IJssel in perspectief	7		
2.2. Vaarweg, Oevers en Keringen	7		
2.3. Leverantie schoon en zoet water	9		
2.4. Wonen en werken	11		
2.5. Ecologie, landschap, cultuurhistorie en recreatie	13		
2.6. Overzicht ruimtegebruik	15		
3. Visie	19		
3.1. Streefbeeld Hollandse IJssel	19		
3.2. Ontwikkelingsperspectief tot 2020	23		
3.2.1. Vaarweg, oevers en keringen integraal	23		
3.2.2. IJssel schoon en zoet	23		
3.2.3. Waterberging lift mee	25		
3.2.4. Groen snoer	27		
3.2.5. Landbouw dragend	27		
3.2.6. Recreatief snoer	29		
3.2.7. Woonkwaliteit	31		
3.2.8. Geconcentreerd werken	31		
3.2.9. Verhogen beeldkwaliteit	33		
3.2.10. Maximale dynamiek binnen binnen marges	33		
3.3. Overzicht functieveranderingen	34		
4. Uitvoeringsstrategie	35		
4.1. Strategiebepaling	35		
4.2. Basis voor nieuwe ontwikkelingen	35		
4.3. Uitvoeringsprogramma	35		
4.3.1. Definitie	35		
4.3.2. Overzicht uitvoeringsprojecten	37		
4.3.3. Raming totale kosten	55		
4.4. Haalbaarheid en dekking	57		
4.5. Samenwerking	57		
Bijlage 1: Integraal afwegingskader	59		
Bijlage 2: Maatregelen	60		
Bijlage 3: Schatting omvang functieverandering per gemeente	62		
Bijlage 4: Overzicht van deelnemers aan stuur- en projectgroep	63		
Bijlage 5: Overzicht ontwikkelingsmogelijkheden Jaagpad	64		

"Hollandse IJssel, meer dan water"

Samenvatting

De gemeenten Montfoort, Oudewater, Vlist en IJsselstein, het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR), de provincies Utrecht en Zuid-Holland en Rijkswaterstaat, directie Utrecht (RWS) hebben gezamenlijk dit Integrale Ontwikkelingsperspectief "Hollandse IJssel, meer dan water" opgesteld. Dit product van een gezamenlijke aanpak voor de problematiek binnen de gekanaliseerde Hollandse IJssel en de erlangs gelegen waterkeringen en uiterwaarden is een samenhangende visie op waterbeheer, ruimtelijke kwaliteit, wonen, werken, recreëren en natuur.

Het streefbeeld voor de gekanaliseerde Hollandse IJssel is ruimtelijk uitgewerkt in het kaartbeeld "Integraal Ontwikkelingsperspectief 2020". Hierin zijn de functieveranderingen per gebied weergegeven die nodig zijn om tot het streefbeeld te komen. Hierbij is rekening gehouden met de bestaande situatie, huidig ruimtelijk en waterhuishoudkundig beleid en wensen van verschillende partijen.

De samenwerkende overheden bij het project "Hollandse IJssel, meer dan water" willen het ontwikkelingsperspectief voor de Hollandse IJssel in 2020 gerealiseerd zien. De uitvoeringsstrategie is erop gericht het Integraal Ontwikkelingsperspectief tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten en met een zo'n groot mogelijk maatschappelijk draagvlak tot uitvoer te brengen. Dit zal gebeuren langs twee lijnen:

1. Passief, door het beoordelen van nieuwe ontwikkelingen, initiatieven en projecten en daaraan zo nodig randvoorwaarden te stellen met behulp van het Integrale Ontwikkelingsperspectief.
2. Actief, door het samen in gang zetten van integrale uitvoeringsprojecten en het opstellen van beleid - bestemmingsplannen, structuurvisies, projecten - dat de doelstellingen van het Integrale Ontwikkelingsperspectief versterkt.

Gemeenschappelijke keuzes en coördinatie van de uitvoering zijn sleutelbegrippen om in de uitvoeringsfase tot vergroting van de doelmatigheid van de uitvoering van activiteiten te komen en tot optimalisering van de inzet van middelen. Daarom zijn uitvoeringsprojecten gedefinieerd die erop zijn gericht de inspanningen en geldstromen verder te bundelen en te kanaliseren. Uitgangspunt is dat een overkoepelende projectorganisatie worden ingesteld die zorgt voor de beoordeling van de kwaliteit en de samenhang tussen de nieuwe ontwikkelingen en de stimulering van de projecten. Ook per project wordt een projectorganisatie samengesteld en wordt een trekker benoemd. De volgende uitvoeringsprojecten zijn onderscheiden:

- A. Vaarweg, oevers en keringen integraal
- B. Hollandse IJssel schoon en zoet
- C. Jaagpad

Ontwikkelingsgebieden

1. Tussen Noord en Zuid IJsseldijk
2. Woningbouw voormalig bedrijventerrein IJsseloever
3. Stein-west
4. Vuilstort Mastwijk
5. Tussen Haastrecht en Hekendorp
6. Ten westen van Montfoort

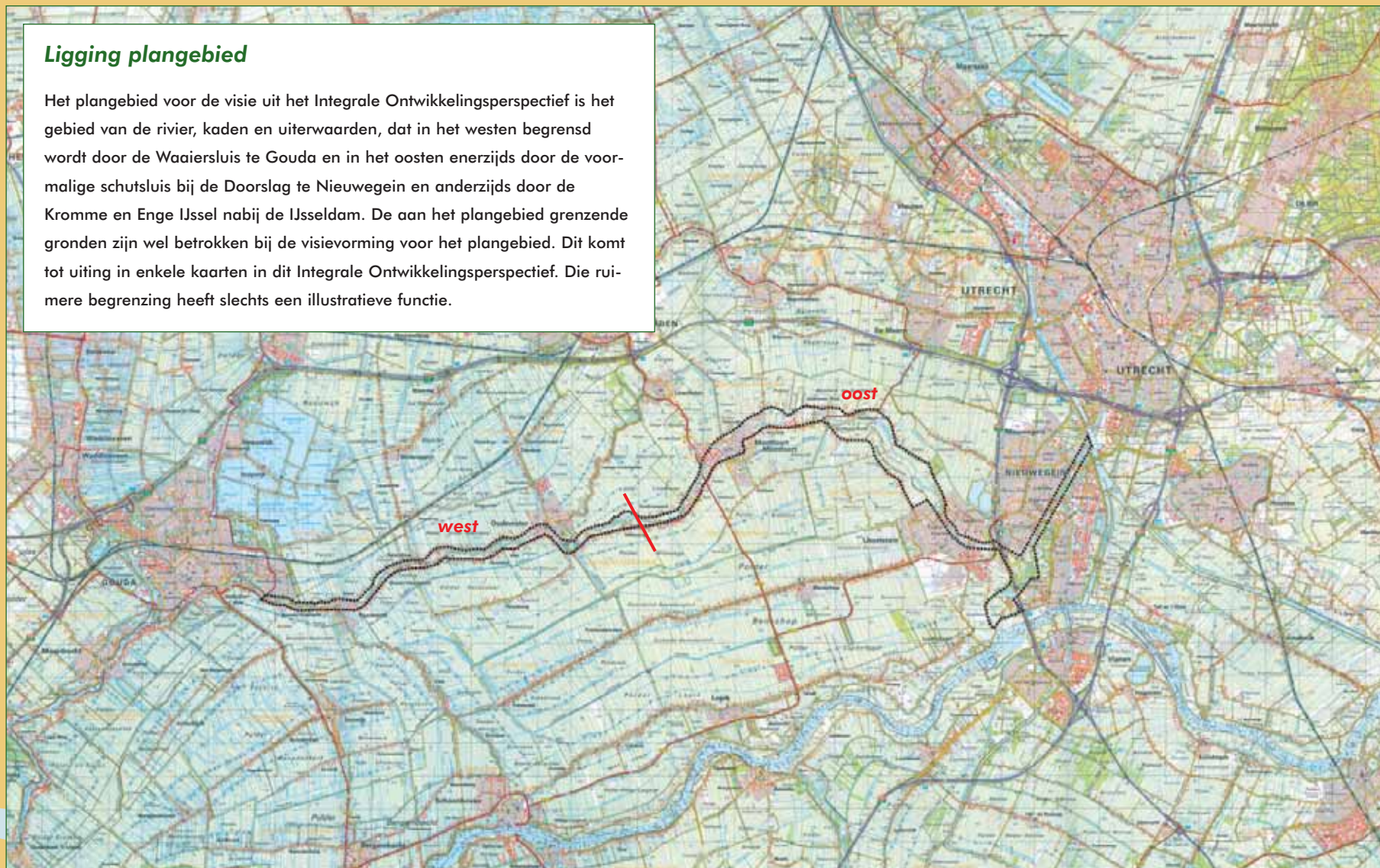
Zoekgebieden

7. Kern Oudewater
8. Kromme IJssel

Voor de ontwikkelingsgebieden en per gemeente is aangegeven hoeveel de maatregelen kosten, welke dekkingsmogelijkheden er zijn en hoe het uitvoeringstraject eruit ziet. Zodoende is het Integraal Ontwikkelingsperspectief niet alleen een zeer wenselijke, maar ook een haalbare visie.

Ligging plangebied

Het plangebied voor de visie uit het Integrale Ontwikkelingsperspectief is het gebied van de rivier, kaden en uiterwaarden, dat in het westen begrensd wordt door de Waaiersluis te Gouda en in het oosten enerzijds door de voormalige schutsluis bij de Doorslag te Nieuwegein en anderzijds door de Kromme en Enge IJssel nabij de IJsseldam. De aan het plangebied grenzende gronden zijn wel betrokken bij de visievorming voor het plangebied. Dit komt tot uiting in enkele kaarten in dit Integrale Ontwikkelingsperspectief. Die ruimere begrenzing heeft slechts een illustratieve functie.

1. Inleiding

1.1. Parelsnoer

De gekanaliseerde Hollandse IJssel (in het vervolg Hollandse IJssel genoemd) vormt een snoer waaraan een groot aantal parels is opgehangen, zoals eeuwenoude stadjes en groene uiterwaarden met boomgaarden, pittoreske boerderijen en grazende koeien; het snoer kent een intrinsieke landschappelijke waarde die het best vanaf het water of de jaagpaden kan worden beleefd. Tegelijkertijd ontsieren grote bedrijfsgebouwen en rommelige achterterreinen dit beeld, zijn de oevers niet overal even toegankelijk en is er sprake van achterstallig onderhoud in het water-, vaarweg- en waterkeringsbeheer. Daarom zijn dringend ingrijpende maatregelen nodig om parels aan het snoer toe te voegen en de aanwezige parels op te poetsen.

1.2. Samenwerking geeft meerwaarde aan Hollandse IJssel

Een gezamenlijke aanpak van de problematiek binnen de Hollandse IJssel en de erlangs gelegen waterkeringen en uiterwaarden is nodig. Hiervoor is een samenhangende visie op waterbeheer, ruimtelijke kwaliteit, wonen, werken, recreëren en natuur wenselijk. Dit levert een meerwaarde op die bestaat uit een optimalisering van de uitvoering van activiteiten en van de inzet van middelen. In de startovereenkomst - die is gesloten op 4 september 2002 - zijn de gemeenten Montfoort, Oudewater, Vlist en IJsselstein, het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, de provincies Utrecht en Zuid-Holland en Rijkswaterstaat, directie Utrecht op bestuurlijk niveau overeengekomen dat een maatschappelijk gedragen Integraal Ontwikkelingsperspectief (IOP) dient te worden opgesteld. Zoals uit de titel Integraal Ontwikkelingsperspectief "Hollandse IJssel, meer dan water" naar voren komt, betreft dit een visie die breder is dan alleen het water-, vaarweg- en waterkeringsbeheer.

1.3. Doelstelling(en)

Het Integraal Ontwikkelingsperspectief heeft de volgende centrale doelstelling: "het gezamenlijk ontwikkelen van een ontwikkelingsperspectief voor de gekanaliseerde Hollandse IJssel met kaden en uiterwaarden (plantermijn 15 tot 20 jaar), dat de grondslag vormt voor een uitvoeringsprogramma met concrete maatregelen".

Hieruit vloeien de volgende (sub)doelstellingen voort:

- ➔ het verbeteren van de ruimtelijke, landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteit van het gebied;
- ➔ het zoveel mogelijk behouden en ontwikkelen van een sterke en duurzame landbouw;
- ➔ het benutten van potenties van de rivier voor verbetering van het woon- en bedrijfsklimaat;
- ➔ het op orde brengen van de gekanaliseerde Hollandse IJssel (Hollandse IJssel) zodat een duurzaam waterbeheer gewaarborgd is (oevers, oppervlakte- (en grond)water en waterbodem);
- ➔ het voorkomen van wateroverlast en het garanderen van veiligheid tegen overstromingen (kaden en bergingsgebieden);
- ➔ het realiseren van relevante delen van de ecologische hoofdstructuur;
- ➔ het realiseren van natuur en landschap buiten de ecologische hoofdstructuur voor zover dit relevant is binnen de doelstellingen van partijen die de startovereenkomst hebben gesloten;
- ➔ het ontwikkelen van water- en natuurgebonden recreatieve mogelijkheden.

De visie zet een streefbeeld neer en een ontwerp tot 2020. Dit vormt een kader voor beoordeling van ontwikkelingen op structuurniveau. De uitvoeringsstrategie is gericht op uitvoering op de korte en (middel)lange termijn. Sommige projecten zullen een langere looptijd kennen.

1.4. Status en doorwerking

Het Integraal Ontwikkelingsperspectief is een visie met voorstellen voor uitvoeringsprojecten. Het perspectief is echter geen juridische, in een wet verankerde, planvorm. Daarom heeft het geen directe rechtskracht voor derden. De betrokken overheden onderschrijven de in het plan geformuleerde uitgangspunten en doelstellingen. Als zodanig zullen deze overheden het Integraal Ontwikkelingsperspectief gebruiken als inspirerend middel om:

- ➔ nieuwe ontwikkelingen, initiatieven en projecten te beoordelen en daarvoor aan zonodig randvoorwaarden te stellen (passief);
- ➔ samen integrale uitvoeringsprojecten in gang te zetten (actief);
- ➔ beleid - bestemmingsplannen, structuurvisies, projecten - op te stellen dat de doelstellingen van het perspectief versterkt (actief).

De hoofdstukken 3 en 4 vormen hiervoor de basis. De voorbeeldschetsen uit hoofdstuk 4 zijn slechts een illustratie van een mogelijke uitwerking van de in de tekst geformuleerde doelstellingen.

1.5. De aanpak achter het ontwikkelingsperspectief

1.5.1. Projectorganisatie

De stuurgroep, met bestuurlijke vertegenwoordiging van de in 1.2. genoemde partijen, is vanuit dezelfde partijen ambtelijk ondersteund door de projectgroep. In de fase voorafgaand aan de ontwikkeling van dit perspectief, heeft de projectgroep vier thematische werkgroepen geformeerd. Deze werkgroepen hebben een inventarisatie en analyse uitgevoerd van thema's die belangrijk zijn bij een duurzame ontwikkeling van de Hollandse IJssel. Verder hebben met het oog op maatschappelijk draagvlak klankbord-bijeenkomsten plaatsgevonden voor maatschappelijke organisaties en belanghebbenden.

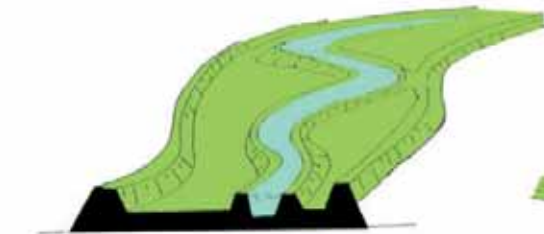
1.5.2. Inspraak

Ten behoeve van inspraak en overleg met maatschappelijke organisaties en belanghebbenden is in het voorjaar van 2005 het ontwerp Integraal Ontwikkelingsperspectief op internet geplaatst, in brochurevorm huis-aan-huis verspreid en uitgebreid toegelicht op een inloopavond. Van de gelegenheid tot inspreken is goed gebruik gemaakt. De reacties zijn samengevat, verwerkt en hebben in voorkomende gevallen geleid tot tekstwijzigingen (zie hiervoor het inspraakdocument).

1.5.3. De producten

- ➔ Vanuit de sectorale belangen zijn wensen, beleid en dergelijke geïnventariseerd. Hierbij is aangesloten bij de bestaande kwaliteiten en het bestaande beleid. In hoofdstuk 2 zijn deze sectorale belangen beschreven en geanalyseerd (zie ook het rapport "Fase 1: inventarisatie en analyse").
- ➔ Het streefbeeld voor de Hollandse IJssel is weergegeven in hoofdstuk 3.
- ➔ Het streefbeeld is ruimtelijk uitgewerkt in het Integraal Ontwikkelingsperspectief tot 2020. Hierin zijn de functieveranderingen per gebied weergegeven die nodig zijn om tot het streefbeeld te komen. Dit is in paragraaf 3.2. thematisch toegelicht.
- ➔ De uitvoeringsstrategie waarmee de voorstellen tot uitvoer moeten worden gebracht, is weergegeven in hoofdstuk 4.
- ➔ De uitvoeringsprojecten zijn erop gericht de inspanningen en geldstromen verder te bundelen. Hieronder vallen generieke en gebiedsgerichte projecten (ontwikkelings- en zoekgebieden). Voor de ontwikkelings- en zoekgebieden zijn ontwerpschetsen gemaakt die als inspirerend voorbeeld voor uitwerking fungeren.

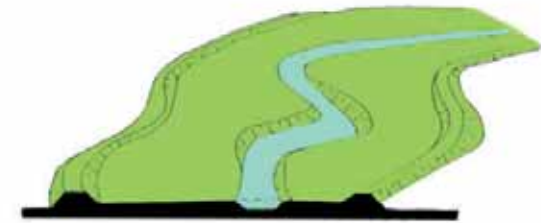
Ligging gHIJ in omgeving Dwarsdoorsneden

Boezem: rivier ligt hoog t.o.v. maaiveld
(veengebied)

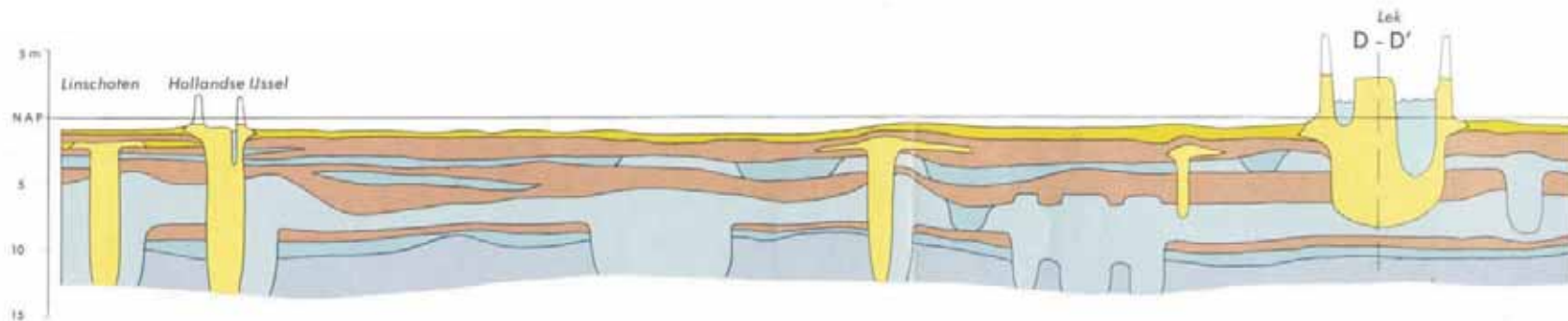

Overgangszone: ligging gelijk op maaiveld

Insijding: rivier ligt lager t.o.v. maaiveld
(kleigebied)

Geologische opbouw

2. Inventarisatie en analyse

2.1. Hollandse IJssel in perspectief

De Hollandse IJssel was in de vroege middeleeuwen een open rivier met grillige waterstanden en vele overstromingen. De vroegere dynamiek is met name in het oosten nog herkenbaar door de uiterlijke verschijningsvorm van het landschap (brede uiterwaarden, kronkelwaarden). Rond 1100 werden de eerste rivierdijken gebouwd. Door de latere kanalisering ontstond een "levende" (met getijden) en een "dode" Hollandse IJssel (zonder getijden). De gekanaliseerde - dode - Hollandse IJssel, waarover deze visie gaat, is zo een echt boezemwater geworden. Peilen worden binnen krappe marges gehandhaafd en de stromingsrichting wisselt. De hoofdfuncties van de Hollandse IJssel zijn momenteel wateraan en -afvoer, scheepvaart en recreatievaart. Het beheer van de vaarweg en het kwantiteitsbeheer ligt bij RWS. Langs de Hollandse IJssel heeft een deel van de oude rivierdijken de oorspronkelijke functie als waterkering verloren en ligt de waterkering direct langs het water. Het beheer van de keringen en het kwaliteitsbeheer ligt bij de waterschappen.

In ruimtelijk-functionele zin is er altijd een contrast geweest tussen de dode, gekanaliseerde Hollandse IJssel en de levende IJssel, dat tot op heden zichtbaar is. De Hollandse IJssel heeft een kleinschaliger, maar daardoor ook intiemer, karakter. Omdat het plangebied zich uitstrekt vanaf de Waaiersluis bij Gouda tot aan de IJsseldam bij IJsselstein en de doorslagsluis in Nieuwegein, verbindt het de zuidwestvleugel met de noordoostvleugel van de Randstad. De Hollandse IJssel ontmoet onderweg geen grote steden, maar alleen oude Hollandse stadjes met een rijke historie en is vrijwel constant omgeven door het Groene Hart (Belvédèregebieden). Wel heeft de Hollandse IJssel te maken met stedelijke druk vanuit de grote steden. Dit is met name voelbaar nabij het stadsgewest Utrecht. Het landschap gaat over van een half open gebied met rivierafzettingen in het oosten naar

het open veenweidegebied in het westen. De Hollandse IJssel heeft in het oosten brede uiterwaarden en ligt in het landschap ingesneden. In het westen zijn de uiterwaarden smaller en ligt de Hollandse IJssel hoger dan het veenweidegebied.

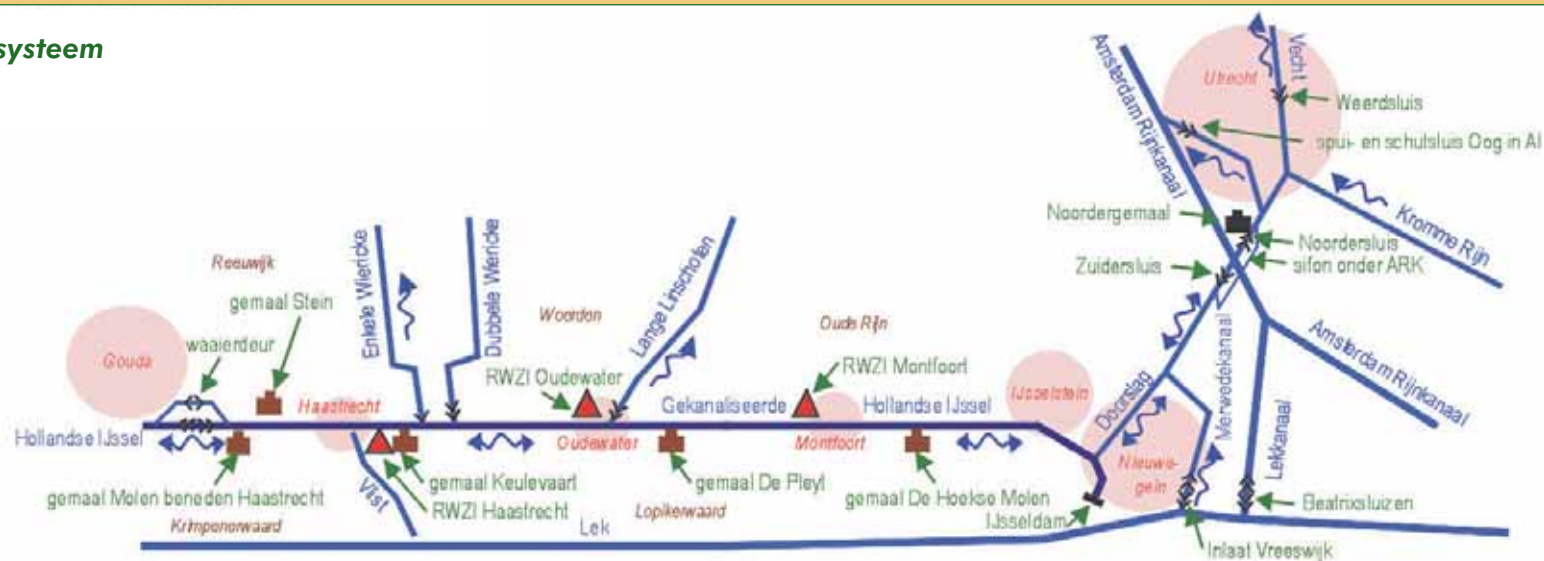
Hieronder worden de resultaten van het rapport "Fase 1: inventarisatie en analyse", KuiperCompagnons en DHV, 2003 samengevat.

2.2. Vaarweg, Oevers en Keringen

Vaarweg

Voor de beroepsvaart is circa 92,5% van de vaarweg onvoldoende diep en voor de recreatievaart circa 57,5%. Voor voldoende diepte en breedte voor de beroepsvaart moet 370.000 m³ gebaggerd worden. Voor de recreatievaart alleen is dit 160.000 m³. Voor de beroepsvaart en recreatievaart tezamen is dit 415.000 m³ (aangezien er sprake is van een zekere overlap tussen baggeren voor recreatie- en beroepsvaart, komt dit tezamen ook lager uit dan de som der delen). Circa 9,7 km van de vaarweg voldoet niet aan de vereiste breedte van 18m. Het is niet uitgesloten dat voor het eventueel saneren van de Hollandse IJssel meer verontreinigde waterbodem gebaggerd moet worden dan noodzakelijk voor het realiseren van het minimale nautische profiel. Wenselijk is het nautisch baggerwerk te combineren met het kwaliteitsbaggerwerk. Ook het verbeteren van de vaarweg en waterberging dient te worden gecombineerd. De toename van de belasting op de oever vanwege de intensivering van de recreatie is een aandachtspunt voor het ontwerp. De stabiliteit van de keringen en oevers in geval van de verdieping of verbreding van de vaarweg moet eveneens nader worden onderzocht.

Watersysteem

Oevers

Een deel (20%) van de oevers kent een slechte tot zeer slechte oeverbescherming. De wens is het achterstallig onderhoud te combineren met het aanleggen van natuurvriendelijke oevers. Enkele stukken hebben al dergelijke oevers. Ook natuur, recreatie en waterberging kunnen worden gecombineerd. Een natuurvriendelijke inrichting en de realisatie van het achterstallig onderhoud vergroten de beleevingswaarde. Een knelpunt is dat alle oevers (ook welke nu voldoen en in particulier beheer zijn) bestand moeten zijn tegen een toename van de recreatievaart. Dit vereist een grotere investering dan strikt noodzakelijk is voor de sectorale taakstelling.

Aangezien delen van de oever in particulier beheer zijn, is de vraag aan de orde wie wanneer betaalt.

Keringen

Grote delen van de regionale waterkeringen voldoen niet aan de toetsingscriteria (noord ca. 38-40%, zuid ca. 67,5-70% onvoldoende hoogte). Van de huidige staat van onderhoud en de kwaliteit van de indirect kerende waterkeringen langs de Hollandse IJssel is geen concrete informatie beschikbaar. Op dit moment vindt een landelijk onderzoek plaats naar de hydraulische randvoorwaarden voor de primaire waterkeringen (Veiligheid Nederland in Kaart). De resultaten worden niet voor de afronding van de visievorming verwacht. Algemeen uitgangspunt is dat bij eventuele aanpassingen aan de primaire waterkeringen het veiligheidsniveau gehandhaafd moet blijven. Verder wordt geadviseerd met het ontwikkelen van de alternatieven, met name het eventueel verleggen van de keringen, in verband met de stabiliteit van de ondergrond binnen de grenzen van de oude stroomgeul te blijven. Door het waterbergend vermogen binnen de keringen te vergroten, wordt de veiligheid verhoogd zonder dat de keringen versterkt moeten worden. De realisatie van het achterstallig onderhoud en groene kades is uitgangspunt. Verder moet aansluiting worden gezocht bij de waterhuishoudkundige taak (berging in de Hollandse IJssel, minder maalstoppen).

2.3. Leverantie schoon en zoet water

Waterkwantiteit

Er is geen strikte noodzaak voor waterberging, omdat de Hollandse IJssel gelet op het nieuwe gemaal bij Gouda ook in extreem natte situaties geen problemen kent (zie het rapport "Bergingsvraag Gekanaliseerde Hollandse IJssel, onderzoek naar de wateroverlast en waterberging in de Gekanaliseerde Hollandse IJssel en de Lopikerwaard"; d.d. 11 februari 2003, Grontmij). De Hollandse IJssel heeft (zelfs) een beperkt bergingsoverschot. Dit neemt niet weg dat indien de Hollandse IJssel in het bredere kader van het regionale watersysteem wordt beschouwd, deze een rol zou kunnen spelen bij het oplossen van wateroverlastproblemen in het gebied van de boezem van Woerden. Het vergroten van de bergingsruimte op de Hollandse IJssel onder meer door op geschikte locaties uiterwaarden aan te passen is dan ook zonder meer het nastreven waard. De Hollandse IJssel is in perioden met watertekort bij een hoog chloridegehalte op de Hollandse IJssel wel afhankelijk van het Noordergemaal. Door vergroting van het bergend oppervlak kan de Hollandse IJssel - in tijden van droogte - ook meer veerkracht krijgen.

Waterkwaliteit

De waterkwaliteit van de Hollandse IJssel voldoet voor veel stoffen (m.n. stikstof, fosfaat en koper) niet aan de waterkwaliteitsnormen, het Maximaal Toelaatbaar Risico, om niet spreken van de verdergaande eisen die bepaalde functies stellen. Mogelijke bronnen van waterverontreiniging zijn inlaatwater uit de (levende) Hollandse IJssel, de Lek, de Kromme Rijn en het Amsterdam-Rijnkanaal, uitslagwater van de omliggende polders inclusief diffuse bronnen, rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's), riooloverstorten, ongezuiverde lozingen van huishoudelijk afvalwater, afvalwater van bedrijven, voormalige stortplaatsen en slibopwoeling door vrachtvaart.

Op basis van de huidige informatie is het onduidelijk welke maatregelen het meeste effect op zullen leveren op het verbeteren van de waterkwaliteit. Uit onderzoek ("RWZI Montfoort, Oudewater, Haastrecht en Woerden. Reikwijdte effluent in oppervlaktewater", Grontmij, 2003) blijkt wel dat het effluent van de RWZI te Haastrecht een geringe invloed op de waterkwaliteit heeft en dat bij de zuiveringen van Montfoort en Oudewater het terugdraaien van de fosforemissie niet tot een aanzienlijke waterkwaliteitsverbetering leidt.

Momenteel wordt door RWS en HDSR gewerkt aan het opzetten van een waterbalans. Navolgend op de waterbalans zal HDSR een stoffenbalans maken.

Overige aspecten

De waterbodem van de Hollandse IJssel is verontreinigd. Door het gecombineerd baggeren wordt ook een belangrijke interne verontreinigingsbron weggenomen. Aandachtspunt is verder dat door de grondwaterstroming vanuit de Hollandse IJssel naar de omliggende polders stoffen vanuit verontreinigde uiterwaarden, bijvoorbeeld vanuit voormalige stortplaatsen, zich kunnen verspreiden naar de polders. Het verkleinen of wegnemen van de verontreiniging (sanering van de stortplaatsen en het grondwater) is wenselijk.

Plaatselijk afgraven van de uiterwaarden is een goede keus als daarmee meteen kan worden voorzien in vergroting van het bergend oppervlak van de Hollandse IJssel.

2.4. Wonen en werken

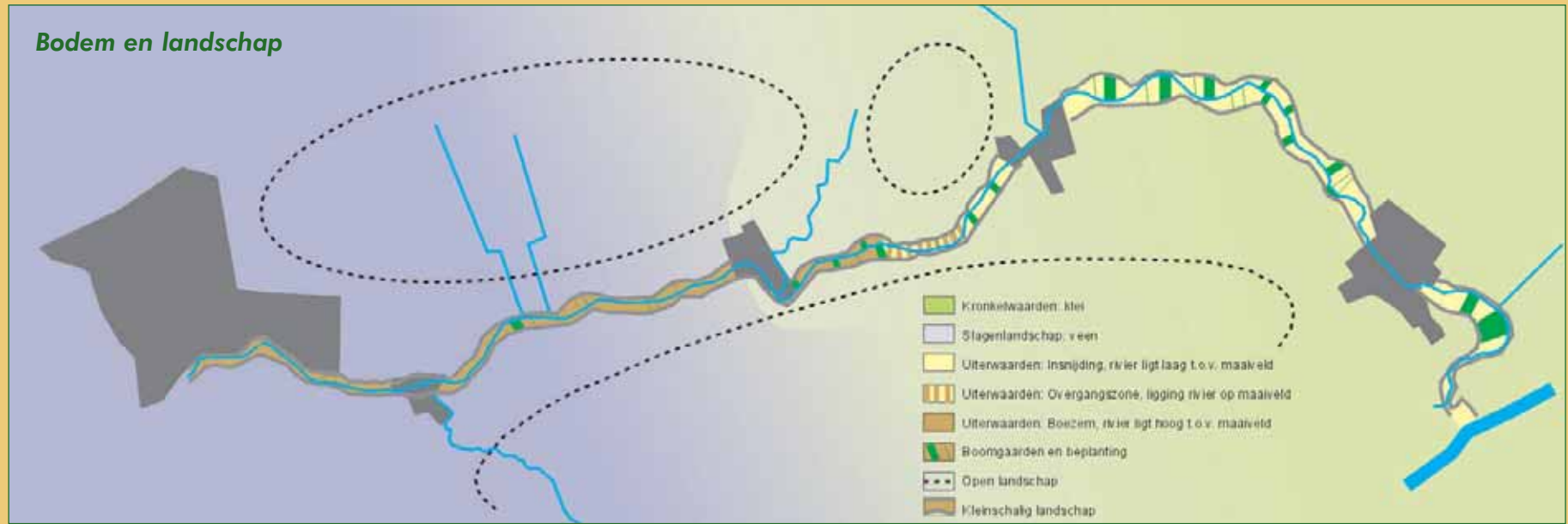
Wonen

Het terughoudende beleid van rijk en provincie, dat een beperking betekent voor de ontwikkelingsmogelijkheden voor wonen en werken, komt de landenschappelijke kwaliteit en de kansen voor natuurontwikkeling ten goede. Momenteel is nieuwbouw voor woningen daarom met name gericht op inbreidingslocaties, dat wil zeggen locaties binnen de bebouwde kom van de betreffende gemeente. Het ligt voor de hand woningen aan het water te ontwikkelen. De Hollandse IJssel biedt namelijk een aantrekkelijk woonmilieu vanwege het gevoel aan het water te wonen, het decor en weids zicht, de recreatiemogelijkheden aan huis en de afwisseling door de scheepvaart. Met het oog op het benutten van de potenties van de IJssel is onderzocht of er redenen zijn - in uitzonderlijke gevallen en onder stringente voorwaarden - buiten de kernen te bouwen. Nieuwe landgoederen bieden hiervoor mogelijkheden.

Werken

Een groot deel van de beroepsbevolking in het plangebied vindt haar werk buiten de regio en voor zover het binnen de regio gevonden wordt is dit vaak in de grotere plaatsen als Gouda en de Utrechtse agglomeratie. De bedrijventerreinen liggen telkens in of aan de kernen (zoals bijvoorbeeld IJsseloever in IJsselstein). Ten westen van Montfoort liggen ook los van de kern twee bedrijventerreinen. Verder is verspreid over het plangebied sprake van solitair gelegen bedrijven, die veelal detoneren in het landschap. Grote delen van de uiterwaarden zijn in agrarisch gebruik (over het algemeen zijn de lagere delen van de uiterwaarden in gebruik voor akkerbouw en weidebouw, terwijl op de hogere kleigronden fruitteelt voorkomt). Op de combinatiekaart is aangegeven welke delen van de uiterwaarden een sterke agrarische structuur hebben. Ook het strategisch gebiedsperspectief van de gemeenten Montfoort, Oudewater en Lopik voorziet daarin kansen.

Bodem en landschap

2.5. Ecologie, landschap, cultuurhistorie en recreatie

Ecologie en landschap

Mede door de aanwezigheid van steenbakkerijen is sprake van een afwisseling van hoog gelegen niet afgegraven gronden en laag gelegen afgegraven gronden. De uiterwaarden van de Hollandse IJssel worden gekenmerkt door de afwisseling van verdichte en open ruimtes, door de grote verscheidenheid in bodemgebruik en door de begrenzing van de winterdijken. Het plangebied zelf maakt deel uit van het rivierengebied. Alle componenten van het rivierengebied zijn aanwezig zoals stroomruggen, kommen, uiterwaarden, wieden, overslaggronden en kronkelwaarden. Door de grote abiotische verschillen tussen al deze gebiedstypen is er van oorsprong ook een grote variatie in flora en fauna. De vergaande kanalisatiewerkzaamheden, grondexploitaties en bebouwing hebben een zeer negatieve invloed op de ecologische diversiteit. De versnippering van de uiterwaarden door bebouwing (inclusief de kernen), de smalle uiterwaarden in het westen en de vaak harde, slecht begroeide oevers zijn sterk beperkende factoren in de waarde van de Hollandse IJssel als ecologische verbindingszone in de lengterichting van de Hollandse IJssel. Ook de waterkwaliteit, de abrupte overgang van water naar land, de sluizen en de vervuilde onderwaterbodem zijn belemmerende factoren voor de ecologie. De huidige natuurwaarden beperken zich dan ook tot enkele waardevolle relictten: bloemrijke graslanden met en zonder waardevolle oevervegetaties, stroomdalgraslanden, kleine loofbosclementen en weidevogelgebieden. De Hollandse IJssel is een kleine rivier met een in potentie belangrijke rol als trekroute van vissen die zich elders voortplanten. In de huidige situatie is de vispopulatie gering en weinig gevarieerd. De Hollandse IJssel is aangewezen als ecologische verbindingszone in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Verder kruisen de Natte As en een aantal kleinere ecologische verbindingen de IJssel. Vanuit de ecolo-

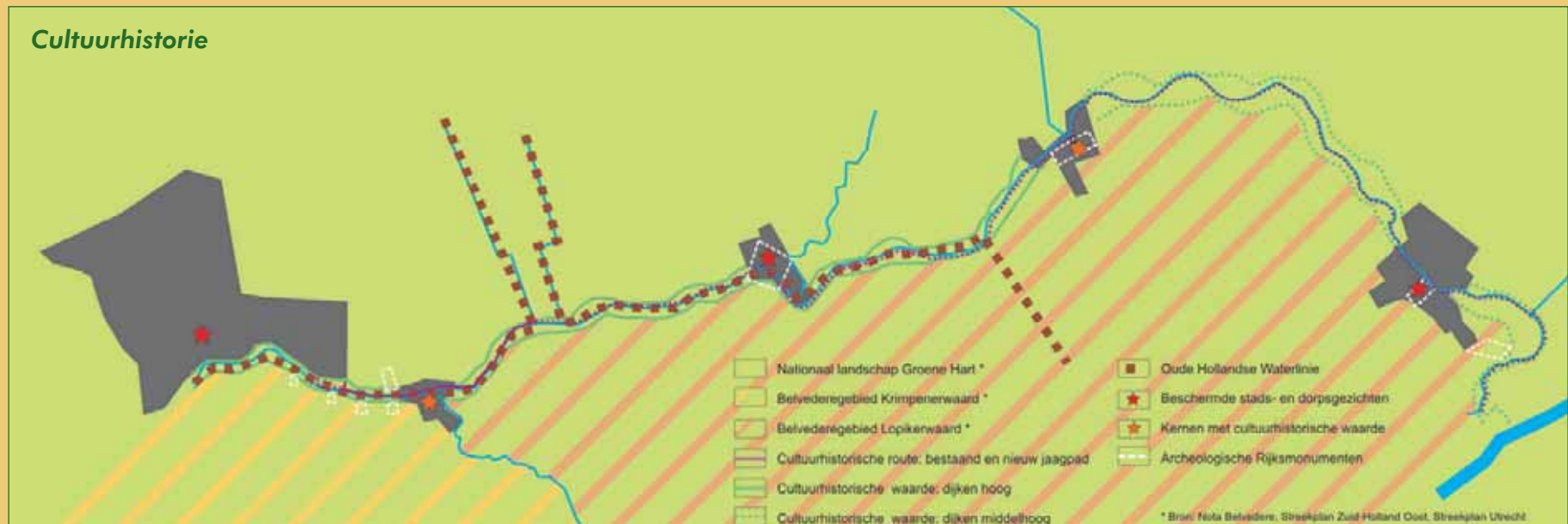
gie geredeneerd is wenselijk de Hollandse IJssel weer een rivierachtig karakter te geven met meer peilfluctuaties in plaats van een volledig gereguleerde boezem. In het kader van de verbetering van beschoeiing zijn op een aantal trajecten reeds natuurvriendelijke oevers aangelegd.

Cultuurhistorie

De rijke cultuurhistorische waarden zijn gevormd in het landschap (zie hiervoor) en in de oude Hollandse stadjes langs de IJssel:

- ➔ de historische kern van Haastrecht, met het gemeentehuis uit 1618, ligt op de dijk aan de zuidzijde van de rivier. De bebouwing ligt grotendeels met de rug naar de rivier. De achtertuinen geven een fraai beeld vanaf het water. De lintbebouwing aan Steinse (winter)dijk, die hoog boven de uiterwaard uittorent, heeft een grote cultuurhistorische en landschappelijke waarde;
- ➔ Oudewater is aangewezen als beschermd stadsgezicht. De oude kern ligt aan de buitenbocht van de rivier. Het beeld wordt bepaald door de vele oude pandjes en kenmerkende gebouwen zoals het gemeentehuis met trapgevels en de Heksenwaag. De Hollandse IJssel loopt dicht langs het historische hart van Oudewater, maar vaak via achterkanten van woningen en langs onopvallende straatjes;
- ➔ Montfoort is ontstaan aan de zuidoever van de Hollandse IJssel. Aan de noordzijde is het zicht op de rivier en op Montfoort het meest oorspronkelijk. Deze zijde van de historische kern is niet ingesloten door 20e eeuwse uitbreidingen. Het riviergezicht van oude stad wordt gekenmerkt door de Hollandse IJssel, de manifeste bedrijfsbebouwing, de markante waterpoort annex (voormalig) stadhuis, de brug, de sluis en de dorpse buitenstad;
- ➔ IJsselstein is gesticht door Gijsbrecht van Amstel. Tijdens diens bewind werd kasteel "Steyne aan de IJssel" gebouwd waarvan nog de kasteelto-

Cultuurhistorie

ren en restanten van de stadsmuur getuigen. Als vestingstad kent IJsselstein een roemrucht verleden. In de afgelopen vijftig jaar zijn concentrisch rond het centrum en langs de Hollandse IJssel woonwijken met een gedifferentieerde bebouwing ontstaan;

- ➔ Andere cultuurhistorische aspecten zijn de ligging van de Oude Hollandse Waterlinie, de waterstaatkundige functie als boezemwater en de monumentale en archeologische waarden (zie de kaart "cultuurhistorie").

Het jaagpad vormt cultuurhistorisch gezien de verbindende schakel die zowel door stedelijk als landelijk gebied voert.

Recreatie

Momenteel is de rivier op veel plaatsen niet of slecht beleefbaar. De routes zijn veelal onsamenvattend en de ontsluiting in de regio is onvoldoende. Door de uiterwaarden meer een water- en natuurfunctie toe te kennen wordt de karakteristiek van het gebied benut en verschijnt de Hollandse IJssel nadrukkelijker in het landschap. De meest gepaste wijze van recreatie voor het grootste deel van het plangebied is de kleinschalige, routegebonden recreatie. De wens is daarom het gebied te zoneren naar extensieve en intensieve recreatiegebieden. Daarom is een aaneengesloten netwerk van routes noodzakelijk. Het herstel van het jaagpad is dan ook zeer wenselijk. Daarbij past het kleinschalige recreatieve voorzieningen aan te brengen, zoals tijdelijke aanlegplaatsen en picknickplaatsen. Het Groengebied/Raamplan Utrecht-West biedt tevens mogelijkheden voor intensievere recreatie. Door recreatieve knooppunten te ontwikkelen kan de recreatie toenemen op een gecontroleerde wijze. Het is wenselijk ook oude vuilstorten recreatief te ontwikkelen.

2.6. Overzicht ruimtegebruik

In onderstaand schema wordt een overzicht gegeven van de omvang van de huidige gebruiksfuncties en van de veranderingen daarin als gevolg van (hard) beleid. Het blijkt dat landbouw de grootste ruimtegebruiker is.

Schema 1: Overzicht ruimtegebruik

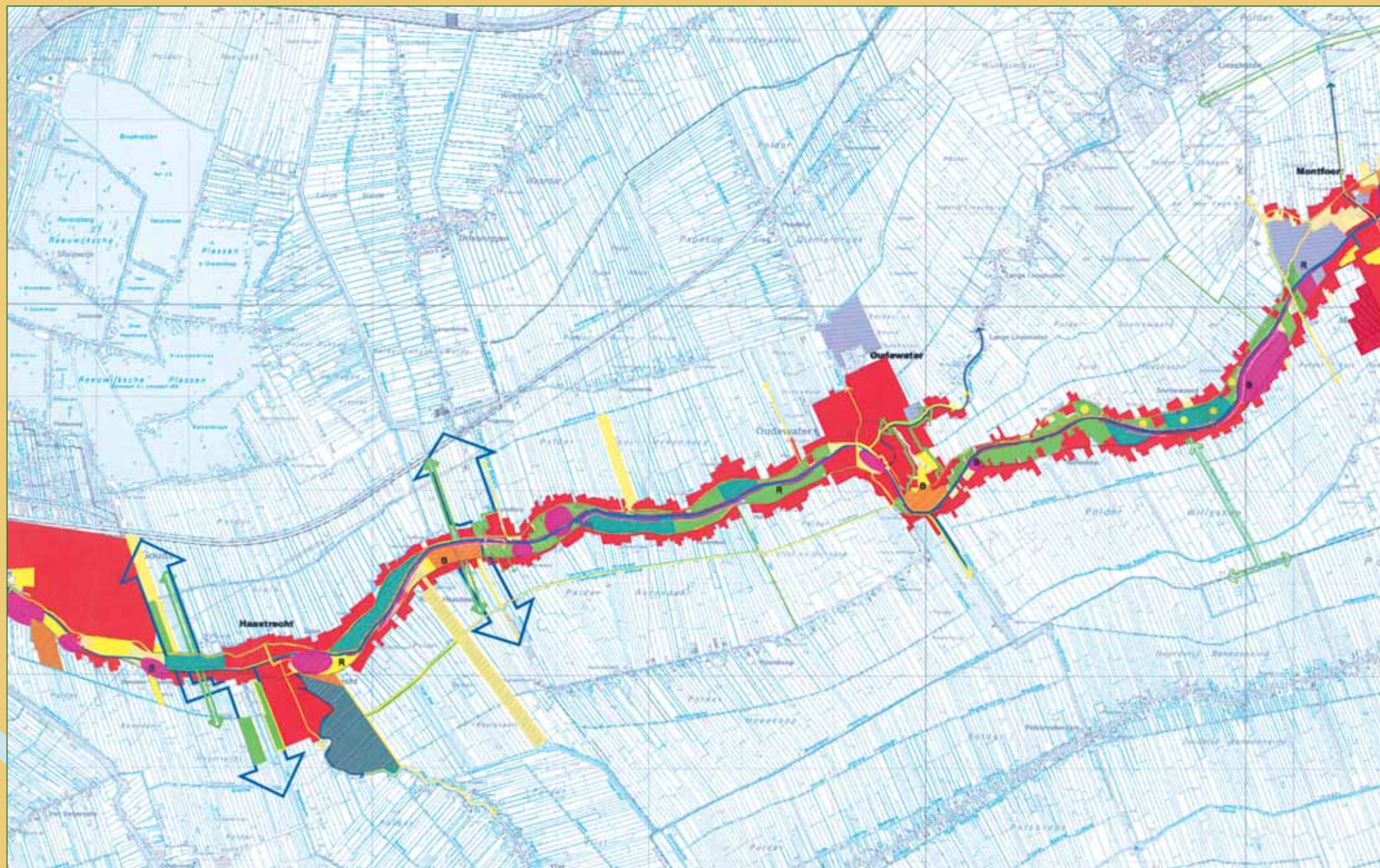
Gebruik/staat van onderhoud	Gekanaliseerde Hollandse IJssel			
	Oppervlakte (hectares) (Totaal 1.110)		Lengte (kilometers) (Totaal: 32)	
	Oost (755)(*)	West (354)	Oost (18,7)	West (13,3)
Ecologie - gebieden - verbindingzone	76 (+146)	28 (+65)	7	3 (**)
Natuurvriendelijke oevers			3	3
Recreatie - intensief - jaagpad	22	12	2	5
Wonen (exclusief lintbebouwing)	124	59		
Werken	75	18		
Landbouw	422 (-146)	139 (-65)		
Waterberging			0	0
Vaarweg op orde			0	3
Keringen op orde (boezemkades) (***)			15	16
Oevers op orde (***)			28	23

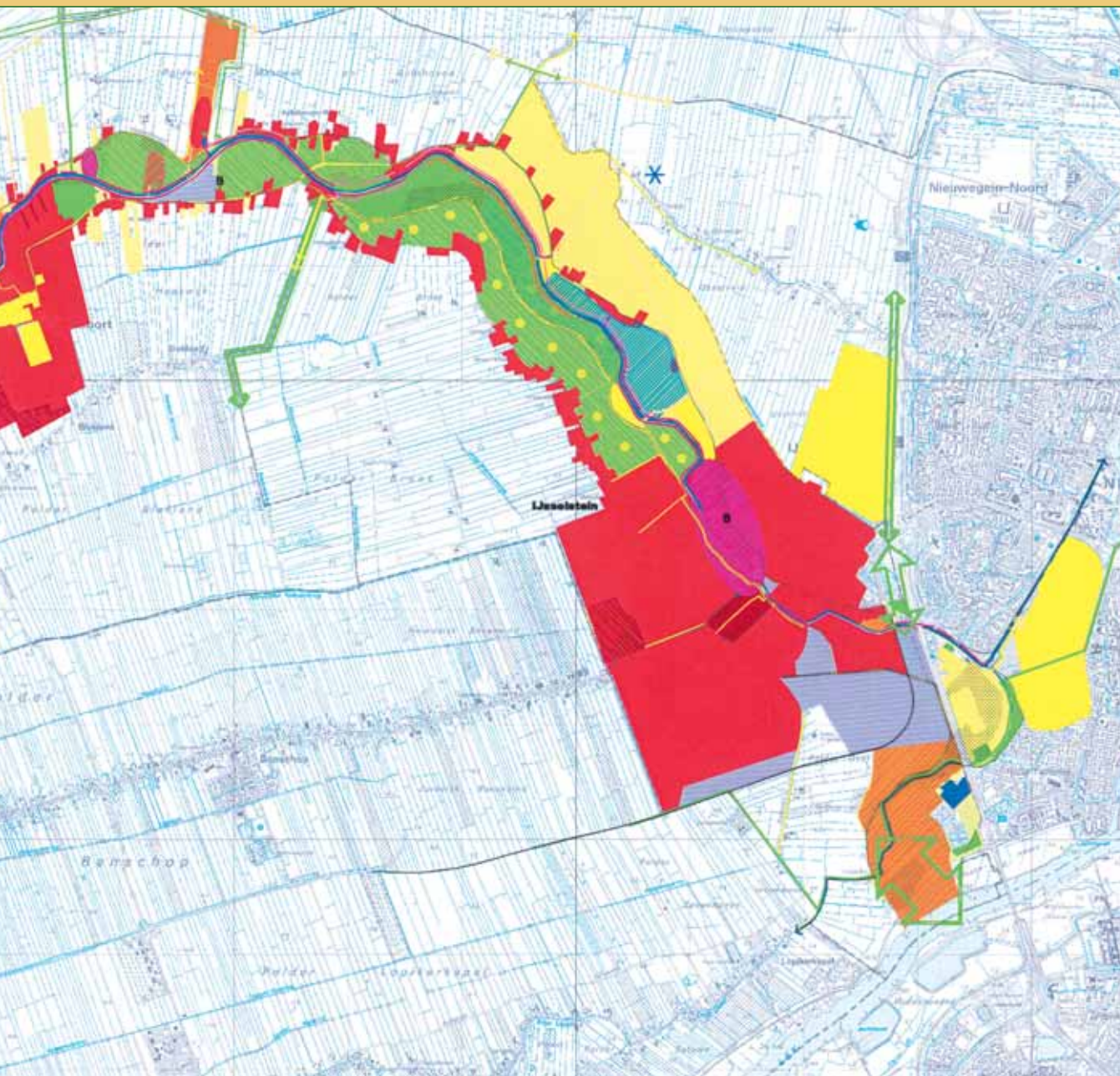
(+...) hard beleid (vastgesteld en tevens goedgekeurd beleid)

(*) voor onderscheid oost en west zie kaart ligging plangebied

(**) excl. Natte As

(***) N.B. keringen en oevers liggen aan weerszijden van de Hollandse IJssel en hebben daarom een 'dubbele' lengte (resp. 37,4 en 26,6 km)

Combinatiekaart

De combinatiekaart is een opeenstapeling van het bestaande ruimtegebruik met alle (sectorale) wensen voor de toekomst. Dit kaartbeeld laat zien dat in grote stukken uiteraard sprake is van een "overlap"; zo ligt er soms in één en hetzelfde gebied een claim van landbouw, natuur, recreatie en waterberging. Ook geeft deze kaart aan dat de Hollandse IJssel niet op zichzelf staat, maar wordt beïnvloed door haar omgeving en de ontwikkelingen die daarin plaatsvinden. In deze kaart is onder meer het beleid op grond van de Ecologische Hoofdstructuur, het Natuurgebiedsplan, het Groengebied Utrecht-West, de Natte As alsook stedelijke ontwikkelingen opgenomen.

Legenda

resultaat inventarisatie en analyse

Hollandse IJssel en overige wateren	Wens voor wonen
Wonen	Wens voor wonen
Werken	Wens voor werken/herstructureren
Vuilstort	Wens voor ecologie
Riolwaterzuivering	Wens voor ecologische verbindingen
Bedrijvenlozingen	Wens voor combinatie ecologie en recreatie
Regionale waterkering voldoet niet	Wens voor recreatie
Oever voldoet niet	Wens voor recreatieve verbindingen
Natuurvriendelijke oever	Wens voor waterberging
Intensieve recreatie	Zoekgebied ecologie en recreatie
Recreatieve verbindingen	Plangrens
Extensieve recreatie en ecologie	
Natte ecologische verbindingen	
Droge ecologische verbindingen	
Ecologie	
Stroomdalgraslanden	
Landbouw	
Wens voor landbouw	

Streefbeeld

Het streefbeeld voor de Hollandse IJssel vormt in abstracte vorm een parelsnoer. De IJssel, **het jaagpad** en de keringen hebben als onderdelen van het snoer in directe zin betekenis voor ecologie en recreatie, maar hebben ook een indirecte betekenis; zij vormen namelijk ook de draad waaraan de **groene (ecologie en landbouw)**, **blauwe (waterberging)** en **rode (wonen)** parels zijn opgehangen. In de rangschikking van de parels bestaan kleine accentverschillen tussen het westelijk en het oostelijk deel van het plangebied. Zo is - mede gelet op de draagkracht - in het oostelijk deel van het plangebied sprake van meer dynamiek dan in het westelijk deel. Deze zonering is in een schema weergegeven:

Westelijk deel	Oostelijk deel
seizoensberging in natuurgebieden	seizoens- en piekberging
extensieve, routegebonden recreatie	ook intensieve recreatie in het gebied
minder dynamiek/ontwikkelingen	meer dynamiek/ontwikkelingen
kleinschalige eenheden/secties	grootschalige eenheden/secties
natuurontwikkeling als decor en verbindingzone	natuurontwikkeling in combinatie met waterberging
geen nieuwe toevoegingen	landgoederen binnen randvoorwaarden
meer boezemkarakter	meer rivierkarakter

3. Visie

3.1. Streefbeeld Hollandse IJssel

Het streefbeeld voor de Hollandse IJssel is hiervoor in abstracte vorm weer-gegeven. In dit streefbeeld kennen de Hollandse IJssel en haar uiterwaarden een ruimtelijke kwaliteit met een bovenregionale allure en aantrekkingskracht. Het vormt een intiem gebied waar de lintbebouwing en -beplanting overal uitzicht bieden op de weidse polders. Van oost naar west vormt het een zeer afwisselend landschap waarin de bestaande waarden en eeuwenoude relictten zijn gekoesterd en het vertrekpunt hebben gevormd voor nieuwe ontwikkelingen; naast het westen toe is sprake van een lagere dynamiek. In alle gevallen vormt de Hollandse IJssel de bindende kracht.

De waterberging, met name in het oostelijk deel van het gebied in de uiterwaarden, zorgt voor een grotere veerkracht van de Hollandse IJssel. Waterberging draagt tevens bij aan de hoge natuurwaarden en het aantrekkelijke landschap en biedt gelegenheid aan de uitoefening van verschillende vormen van recreatie.

Het onderhoud van de vaarweg, de oevers en de keringen is op orde. De vaarweg is diep genoeg voor zowel beroeps- als recreatievaart. Deze vormen zitten elkaar - vanwege het beperkte en kleinschalige karakter van de beroepsvaart - niet in de weg.

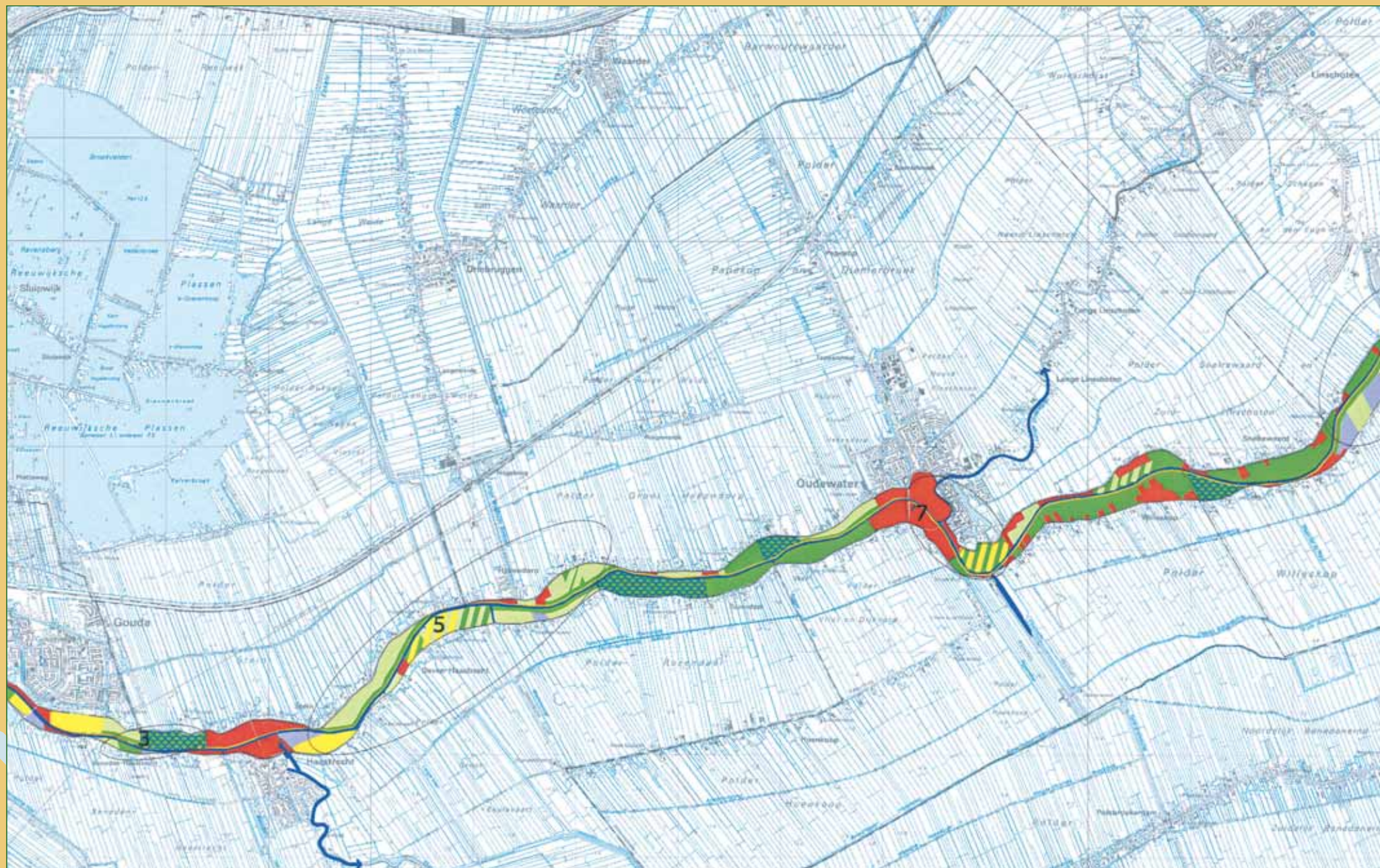
De keringen zijn op een veilige hoogte en geven ruimte aan de rivier en aan de gewenste ruimtelijke ontwikkeling. De keringen hebben daartoe ten noorden van IJsselstein een aangepast profiel. De oevers zijn groen/zacht in het veld en rood/hard in de stedelijk gebied en dragen zo waar mogelijk bij aan de ecologische ontwikkeling. De waterkwaliteit - (ook) onmisbaar voor de natuurwaarden - maakt zwemmen mogelijk; er wordt dan ook bijna niet meer geloosd op de Hollandse IJssel. Met het oog op de waterkwaliteit en de ecologie heeft de Hollandse IJssel een gecontroleerd rivierkarakter.

De natuur vormt een doorlopend snoer, alleen onderbroken door de kernen, met groene parels als oases van rust, met name ter plaatse van kruisingen met noord-zuidroutes. Tussen deze stapstenen zorgen stroken groen met een minimale breedte voor de noodzakelijke migratiemogelijkheden.

Ook de landbouw heeft een belangrijke functie in het behoud van de uiterwaarden langs de Hollandse IJssel. De boeren, die onlosmakelijk verbonden zijn met het ijssellandschap, hebben juist in het onderhoud ervan een belangrijke taak. Tegenover de groene en soms blauwe diensten staat een vergoeding. Daar waar een sterkere agrarische structuur en minder natuurwaarden aan de orde zijn, heeft de landbouw het primaat.

Recreanten uit heel Nederland komen graag in het gebied om vanaf de boot, de fiets of te voet te genieten van het afwisselende palet aan graslanden met koeien, boomgaarden, ondergelopen uiterwaarden, landgoederen en historische stadjes. Vanaf het overal herstelde jaagpad krijgt de beleving nog een extra, cultuurhistorische dimensie. Ook is het gehele traject voorzien van een aaneengesloten structuur aan fietspaden met aantakkingen in alle richtingen. Intensievere vormen van recreatie zijn geconcentreerd op enkele plekken in het oostelijke deel van het plangebied. De kernen vormen recreatieve knooppunten.

In de kernen van IJssestein en Oudewater zijn ter hoogte van het plangebied spannende woongebieden toegevoegd die - zonder historiserend te zijn - passen in, en gebruik maken van de historische context. Tussen IJsselstein en Montfoort zijn verstopt tussen het groen enkele landgoederen te vinden. De bedrijventerreinen, die alle in of bij een kern liggen, kennen een moderne structuur en herbergen alleen niet-milieuhinderlijke bedrijven.

Integraal Ontwikkelingsperspectief 2020

In deze kaart is weergegeven wat - vanuit het ruimtegebruik en het waterbeheer gezien - de beste situering van doelstellingen en functies in het jaar 2020 is. Het gaat om een globale, indicatieve inrichting die aan zoveel mogelijk (sectorale) wensen en claims tegemoetkomt. Dit betekent dat zoveel mogelijk is gezocht naar functiecombinaties; soms waren keuzes tussen doelstellingen/functies echter onvermijdelijk. Ook zijn ontwikkelingsgebieden en zoekgebieden benoemd. Dit zijn delen van de uiterwaard die zich onderscheiden door de veelheid aan claims of door de specifieke taakstelling. Voor deze gebieden zijn voorbeeldschetsen gemaakt.

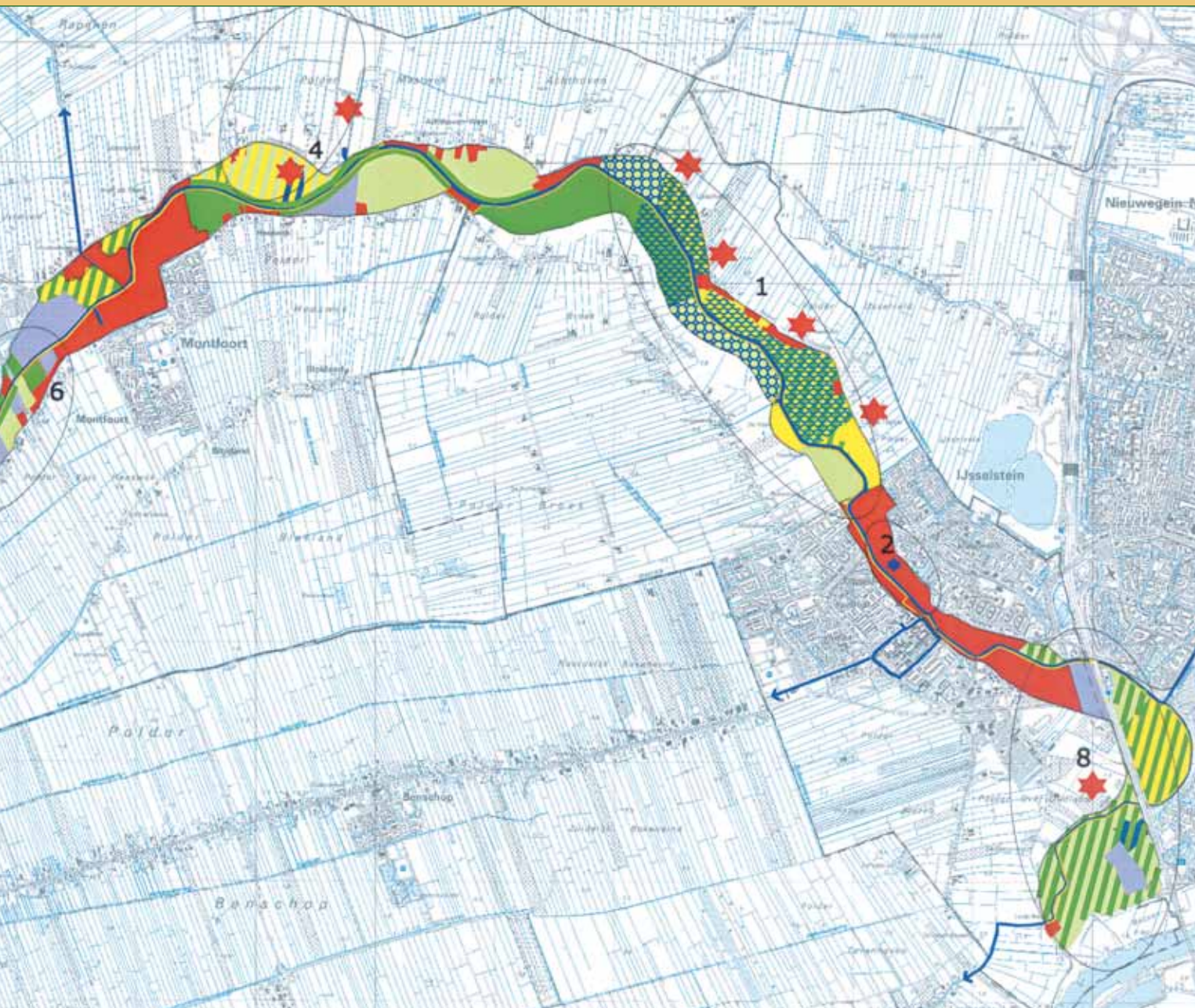
Legenda

- Wonen
- Bedrijven
- Recreatie
- Ecologie
- Landbouw
- Seizoensberging
- Piekberging
- Potentie voor landgoederen/buitenplaatsen
- Waterwonen
- Jaagpad
- Hollandse IJssel, Vliet en Lange Linschoten

1-8 Voorbeeldschetsen

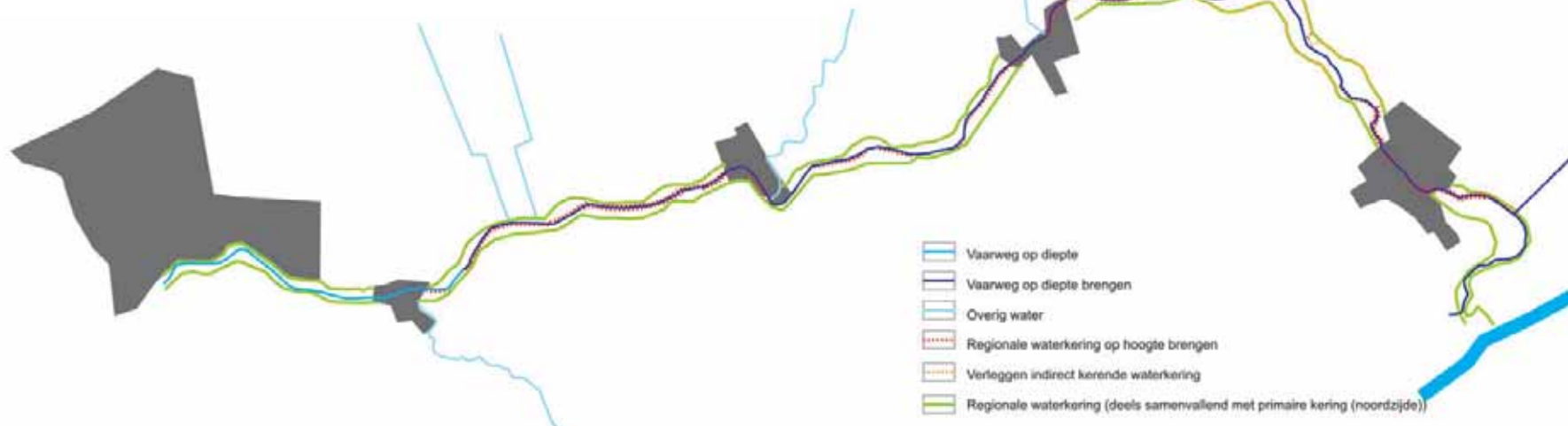
te ontwikkelen jaagpad
Haastrecht: 1373 meter
Oudewater: 7045 meter
Montfoort: 5768 meter
IJsselstein: 11002 meter

--- Plangrens

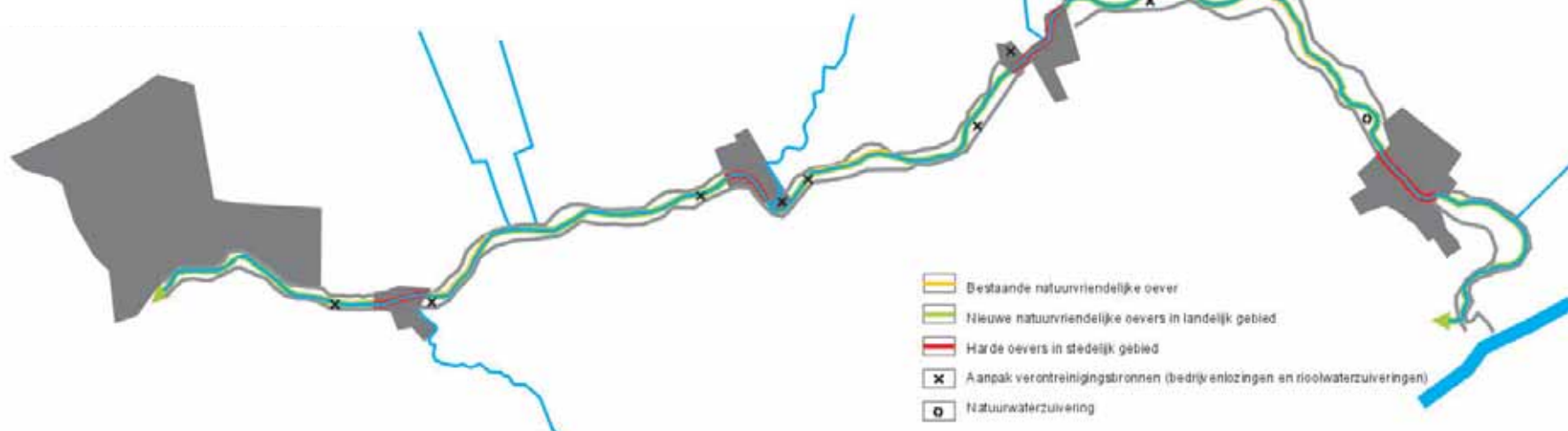
Vaarweg, oevers en keringen integraal

Vaarweg en keringen

Vaarweg, oevers en keringen integraal + Hollandse IJssel schoon en zoet

Oevers en waterkwaliteit

3.2. Ontwikkelingsperspectief tot 2020

Het streefbeeld is ruimtelijk uitgewerkt in het kaartbeeld "Integraal Ontwikkelingsperspectief 2020". Hierin zijn globaal de functieveranderingen per gebied weergegeven die nodig zijn om tot het streefbeeld te komen. Het gaat hier om een realistisch ontwikkelingsperspectief met een looptijd tot 2020. Aan de hand van verschillende thema's zal dit Ontwikkelingsperspectief nader worden toegelicht.

3.2.1. Vaarweg, oevers en keringen integraal

De waterbodem wordt gebaggerd ten behoeve van de recreatie- en beroepsvaart en gesaneerd ten behoeve van de waterkwaliteit. Er vindt een zoveel mogelijk natuurvriendelijke herinrichting van de oevers plaats. De situering en inrichting van de keringen worden afgestemd op de ruimtelijke ontwikkelingen.

De fysieke inrichting en verdere ontwikkeling van ruimtelijke functies van de Hollandse IJssel en de uiterwaarden moeten op elkaar worden afgestemd. Met een "integrale bril" zijn langs het traject de principeoplossingen voor het herstel van de oevers en regionale keringen aangedragen (zie ook het rapport "Waterbouwkundige uitwerking op hoofdlijnen"). Zo zijn rode en groene keringen en een combinatie hiervan ontstaan. Daarbij is ook rekening gehouden met het landschappelijke en cultuurhistorische belang van de dijken. Dijkverlegging met eventueel maaiveldverlaging is een optie voor waterberging of voor de inrichting van een (nat) natuurgebied. Dit is mogelijk ten noordwesten van IJsselstein. De meer landwaarts gelegen regionale kering of de indirect kerende waterkering kan dan de waterkerende functie van de regionale kering langs de Hollandse IJssel overnemen. De achterliggende keringen moeten aan weerszijden aansluiten op de onderbroken of verlaagde regionale kering langs het water om inundatie van aangrenzende gebieden te voorkomen.

De vaarweg wordt tot een zodanige diepte gebaggerd dat sanering van de Hollandse IJssel plaatsvindt (kwaliteitsbaggerwerk) en de vaarweg op voldoende diepte wordt gebracht voor zowel de beroeps- als de recreatievaart. De kosten voor het baggeren en verbreden van de vaarweg voor de beroepsmatige scheepvaart zijn hoger dan voor (alleen) recreatievaart of sanering. Het beroepsvervoer over water dient te worden gehandhaafd. De beroepsvaart vormt namelijk een milieuvriendelijker alternatief dan vervoer over de weg. Tevens is het met het oog op werkgelegenheid en de cultuurhistorische betekenis, van belang de bedrijven die afhankelijk zijn van het water, te behouden. De beroepsvaart mag de recreatievaart echter niet hinderen.

Voor de berging van de vrijgekomen baggerspecie staan onder meer de volgende opties open (in volgorde van voorkeur):

1. berging in natuurontwikkelingsprojecten en overige inrichtingen (zand winnen ⇒ de diepe putten vullen met baggerspecie ⇒ de geborgen specie weer afdekken ⇒ de uiterwaard als natuurgebied herinrichten);
2. "landfarming" ^{1 zie pag. 26} (in het gebied) is een optie afhankelijk van de samenstelling van de specie (bepaalde PAK's breken op een gegeven moment af);
3. berging in de daarvoor landelijk aangewezen depots.

3.2.2. IJssel schoon en zoet

De waterkwaliteit wordt mede afgestemd op de functie van de Hollandse IJssel; daartoe worden de verontreinigingsbronnen aangepakt.

De waterkwaliteit wordt afgestemd op de ecologische en recreatieve functie van de Hollandse IJssel. Het verbeteren van de waterkwaliteit is daarom (zeer) dringend nodig. Allereerst moet daartoe de waterbodem gesaneerd worden. Verder moeten (diffuse) verontreinigingsbronnen worden aange-

Uiterwaardpolders

Boezem: rivier ligt hoog t.o.v. maaiveld (veengebied)

Seizoensberging westelijk deelgebied

Verlagen uiterwaarden

Insnijding: rivier ligt lager t.o.v. maaiveld (kleigebied)

Seizoensberging/Piekberging oostelijk deelgebied

Waterberging lift mee

pakt. Voorts dienen maatregelen te worden genomen om uitloging uit de voormalige stortplaatsen te voorkomen. Ook het saneren van de ongezuiverde lozingen van huishoudelijk afvalwater is van belang. Daarnaast is het verbeteren van de kwaliteit van het ingelaten water uit de Lopikerwaard met natuurlijke zuivering wenselijk. Dit kan worden bereikt door een toename van open water op de Hollandse IJssel en meer natuurlijke oevers. Net ten noordwesten van IJsselstein is eventueel ruimte te vinden om een natuurlijke zuivering te realiseren. Ook de slibwoeling door de pleziervaart dient te worden beperkt (door een maximumsnelheid vast te stellen). Bovendien wordt de sanering van lozingen van de recreatievaart voorgestaan.

Tenslotte zullen in de verdere invulling van de aanpak van de vervuiling van de Hollandse IJssel alle bronnen, dus ook de RWZI's, in beschouwing worden genomen. Bij uitvoering van maatregelen op RWZI's zal het rendement op de verbetering van de waterkwaliteit een belangrijk aandachtspunt zijn.

3.2.3. Waterberging lift mee

Waterberging wordt gecombineerd met en dient ter versterking van de ruimtelijke kwaliteit, natuur en recreatie.

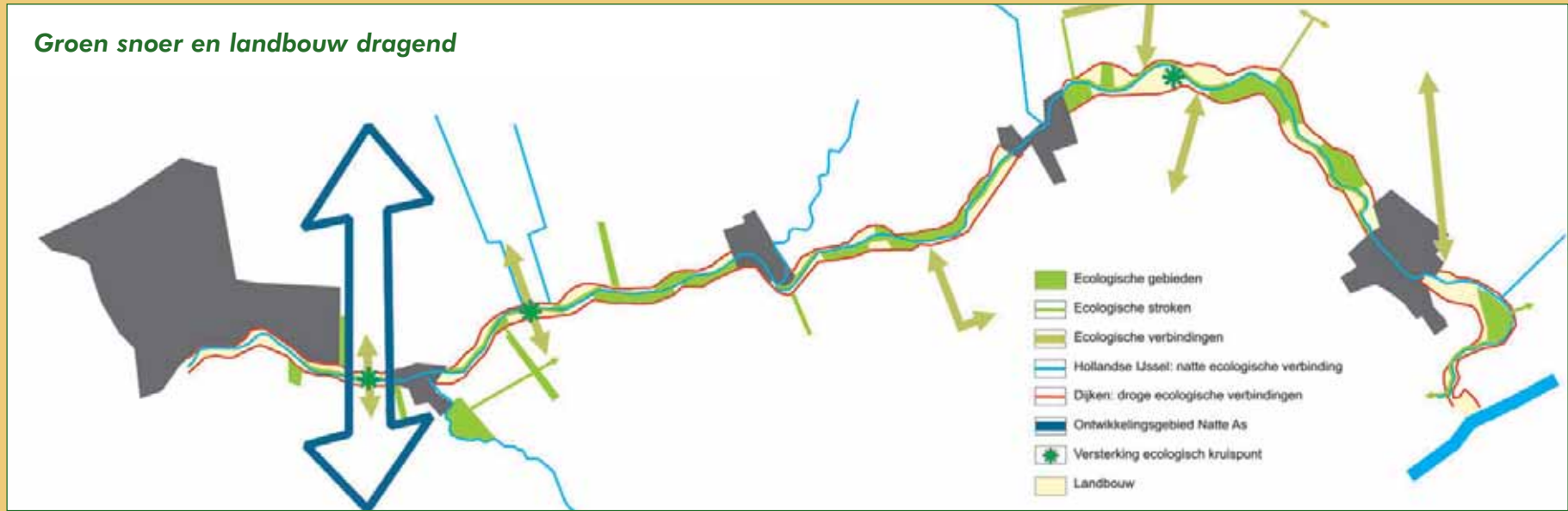
Het feit dat de Hollandse IJssel geen bergingstekort heeft neemt niet weg dat indien de Hollandse IJssel in het bredere kader van het regionale watersysteem wordt beschouwd, deze een rol zou kunnen spelen bij het oplossen van wateroverlastproblemen. Het vergroten van de bergingsruimte op de Hollandse IJssel is dan ook zonder meer het nastreven waard.

Waterberging lift mee met - en is de drager van - de versterking van de ruimtelijke kwaliteit, natuur en recreatie. In lijn met de filosofie van het Integraal Ontwikkelingsperspectief is gezocht naar de gelijktijdige versterking van functies. Realisatie van extra berging is een interactief proces tussen de

noodzaak voor waterberging (met onderliggende afwegingen) en de wensen vanuit de ruimtelijke ordening. Uitgegaan wordt van de volgende situaties:

1. Seizoensberging door het vergroten van het areaal open water/functieverandering. Hierbij worden gronden verworven om meer open water in de uiterwaarden en/of de boezem te creëren, mogelijk in combinatie met andere functies. Deze vorm van berging is bedoeld om in natte tijden water vast te houden om in drogere tijden meer water ter beschikking te hebben. Dikwijls is een combinatie met piekberging mogelijk. Het treffen van inrichtingsmaatregelen is nodig. Functiecombinaties met natuur, recreatie en wonen liggen voor de hand. Op bergingsplassen kunnen vormen van waterrecreatie plaatsvinden. Met drijvende woningen, wonen op palen, wonen op een brug en wonen op "pielen" kan de potentie van het water verder worden uitgenut. Dit is mogelijk in de kern van IJsselstein. Seizoensberging is aan de orde in de voor waterberging aangegeven delen van de uiterwaarden die geen sterke agrarische structuur kennen en/of natuurgebied zijn.
2. Piekberging/functiebehoud zonder aanpassingen. Het betreft het gecontroleerd onder water laten lopen van speciaal daartoe ingerichte stukken land, met een frequentie van een aantal dagen per jaar of decennium, waarbij op vooraf afgesproken wijze onkosten worden vergoed aan de terreinbeheerder of agrariër. In deze gebieden hoeven geen grote investeringen te worden verricht. Verder worden er geen drastische randvoorwaarden aan de ruimtelijke ontwikkelingen gesteld. Functiecombinaties met landbouw, natuur, recreatie en aangepaste bouwvormen zijn mogelijk. Dit is vooral aan de orde in de agrarisch sterke gebieden. Omdat het om korte perioden gaat dat het land onder water staat, hoeven agrariërs niet uitgekocht te worden. Wel moet er een beloning of schadevergoeding komen voor de verleende dienst in die periode.

Groen snoer en landbouw dragend

¹ Bij landfarming wordt afgegraven verontreinigde grond elders op locaties behandeld, waarna een intensieve behandeling, een meer extensieve en langdurige reiniging kan volgen. De techniek is geschikt voor: olieproducten (koolwaterstoffen), PAK's en aëroob afbreekbare gechloreerde koolwaterstoffen. Voor het behalen van de criteria voor multifunctioneel gebruik kan de benodigde tijd variëren van circa 5 jaar voor een olieverontreiniging tot tientallen jaren voor een PAK-verontreiniging. Dit heeft geleid tot een vernieuwde belangstelling voor extensieve landfarming in de open lucht, waarbij gebruik wordt gemaakt van meer landbouwkundige technieken (ontwateren, bewerken en teelt van gewassen). Landfarming geeft nog geen oplossing voor gronden die ook verontreinigd zijn met zware metalen.

3.2.4. Groen snoer

De aanwezige natuurwaarden worden behouden en versterkt, de ecologische verbindingfunctie van Hollandse IJssel in de lengterichting wordt nadrukkelijker vormgegeven met extra aandacht voor de verbinding van de stapstenen en de kruispunten met de noord-zuid-verbindingen, waaronder de Natte As. De natuur wordt zoveel mogelijk beleefbaar voor recreanten gemaakt.

Voorop staat dat de aanwezige natuurwaarden behouden en versterkt moeten worden. Waardevolle relictten, de geleidelijke hoogteverschillen en de bodemsoorten moeten worden uitgebuit om een grotere variatie in natuurtypes te realiseren. Dit betekent ook dat in de gebieden die zijn bedoeld voor waterberging de aanwezige vochtige stroomdalgraslanden op onvergraven uiterwaardgronden moeten worden beschermd. Naast de nieuwe natuur die wordt gerealiseerd, komt er ook een ecologische verbindingszone langs de gehele Hollandse IJssel. Deze bestaat uit natuurvriendelijke oevers, aangevuld met "stapstenen". Voor een goede ecologische verbindingszone zouden eigenlijk meer hectares nodig zijn. Dit geldt met name voor een aantal kruispunten van noord-zuid lopende ecologische verbindingszones en de Natte As met de Hollandse IJssel (zie asterixen op de kaart). Twee van deze kruispunten zijn vormgegeven in voorbeeldschetsen (Stein-west en -oost).

Door het aanleggen van natuurvriendelijke oevers wordt de afkalving tegengegaan en het bergingsoppervlak vergroot. Het feit dat een groot deel van de oevers en keringen in slechte staat verkeert, biedt een grote kans voor het realiseren van natuurvriendelijke oevers.

Bovendien is getracht in relatie hiermee overal waar mogelijk langs de Hollandse IJssel een smalle strook als groengebied aan te wijzen.

Bij de creatie van nieuwe natuur wordt ook ingezet op een verscheidenheid van (vooral) graslanden. Een licht fluctuerend peil in de IJssel zal - in com-

binatie met natuurlijke, geleidelijke hoogteverschillen en verschillende bodemtypes - leiden tot een rijke natuurlijke variatie. Ook de combinatie tussen natuurontwikkeling en waterberging draagt hieraan bij. De natuur zal zoveel mogelijk beleefbaar voor recreanten worden gemaakt.

3.2.5. Landbouw dragend

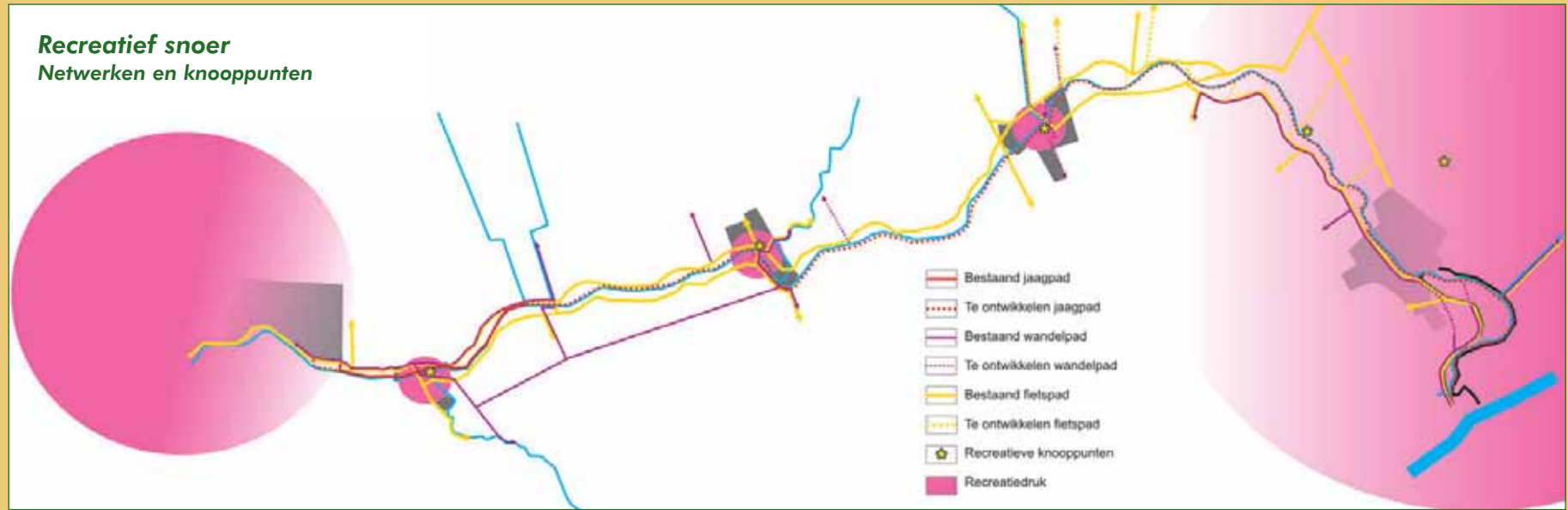
Versterking van de rol van de agrarische sector in delen met een blijvend agrarisch gebruik wordt nagestreefd evenals een verdere ontwikkeling van de agrarische sector als drager van belangrijke landschappelijke, ecologische en cultuurhistorische waarden.

Natuurontwikkeling - zoals bepaald in de streekplannen en het Natuurgebiedsplan - legt een grote claim op het gebied. Verwerving van gronden van particulieren gebeurt op basis van vrijwilligheid. Ter plaatse van de landbouwgronden met een zwakke structuur en een sterke wens voor ecologie wordt gezocht worden naar mogelijkheden de agrarische bedrijvigheid te handhaven en te combineren met de natuurdoelstelling. Om de rol als drager van belangrijke waarden te kunnen vervullen moet de landbouw middelen krijgen, wanneer aantoonbaar financiële schade geleden wordt door het in de bedrijfsvoering rekening houden met waterberging en/of natuurlijke, landschappelijke en cultuurhistorische waarden (blauwe en groene diensten). Ook het onderhouden van streekbepalende elementen door bewoners, zoals hoogstamboomgaarden, wordt financieel gestimuleerd.

Voor Stein-west is vanwege de situering van de Natte As in de Nota Ruimte gekozen voor een ecologische ontwikkeling in plaats van landbouw. Langs de gehele IJssel is getracht een smalle strook als natuurlijke verbinding vrij te houden. Hier moet de natuurdoelstelling worden gehaald, maar het hoeft geen verboden terrein voor de landbouw te zijn. Daar waar nog

Recreatief snoer

Netwerken en knooppunten

geen andere claim ligt op agrarisch sterke gronden, wordt de landbouw een duurzame toekomst geboden. Vrijkomende percelen door bedrijfsbeëindiging kunnen onder voorwaarden van het streekplan bestemd worden voor schaalvergroting van de resterende bedrijven. In het oostelijke deel van het plangebied zal op landbouwgronden wel seizoensberging plaatsvinden, terwijl in het westelijke deel waterberging niet wordt gefaciliteerd. Nader onderzoek moet plaatsvinden naar de mogelijkheden voor vrijkomende boerderijen.

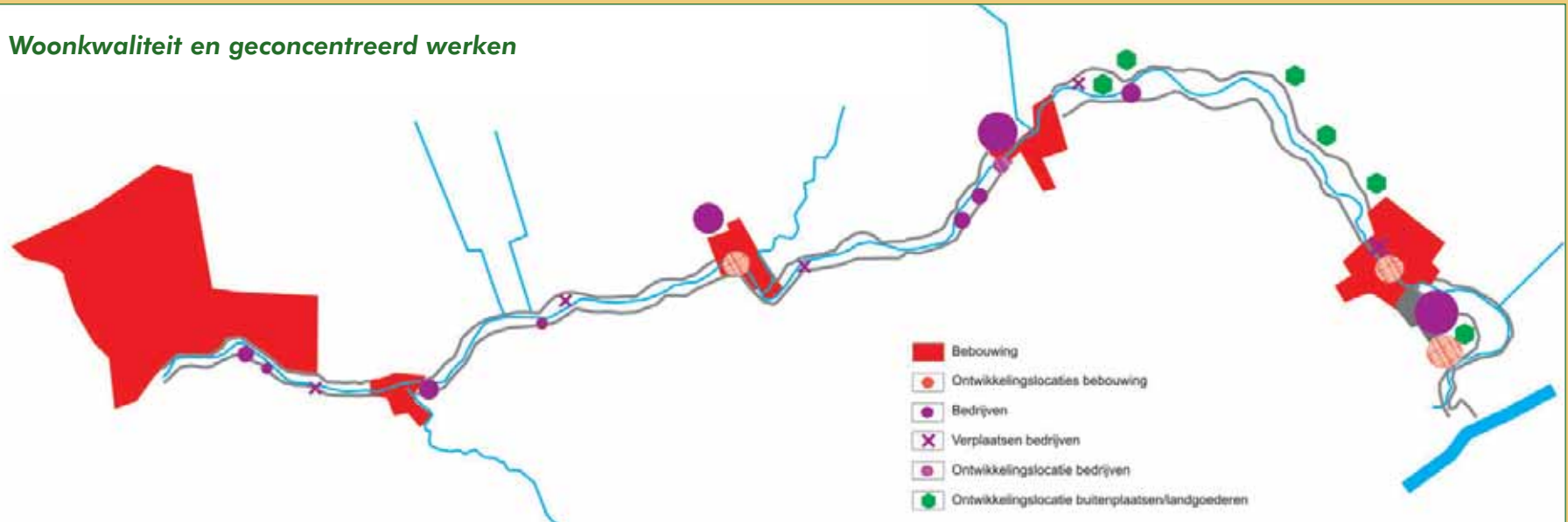
3.2.6. Recreatief snoer

Routegebonden vormen van recreatie, waarbij de beleving van cultuur, natuur en landschap voorop staan, zijn uitgangspunt, het jaagpad wordt hersteld als doorlopend pad voor wandelaars en als netwerkvormende structuur, de ontwikkeling van intensieve recreatie vindt geconcentreerd plaats.

Er is voor gekozen in te zetten op routegebonden vormen van recreatie (fietsen, wandelen, recreatievaart), waarbij de beleving van cultuur, natuur en landschap voorop staat. Het jaagpad wordt weer als doorlopend pad voor wandelaars hersteld. Intensieve vormen van recreatie dienen gelet op de negatieve impact op het landschap zoveel mogelijk te worden geconcentreerd in en begeleid naar de recreatieve knooppunten. Intensieve recreatie dient zoveel mogelijk aan de oostzijde van het plangebied plaats te vinden vanwege de ruimte, de combinatiemogelijkheden met waterberging en de aanwezige recreatiedruk. De jachthaven Marnemoede past in dit ontwikkelingsprofiel. De recreatievaart mag de draagkracht van het gebied niet overschrijden. Daarom dient het aantal aanlegplaatsen niet meer toe te nemen na de aanleg van Marnemoede en het toevoegen van een beperkt aantal plaatsen bij de ontwikkeling van de stadskernen van IJsselstein en Oudewater. Bij Haastrecht moeten groene aanlegplaatsen worden gecreëerd

(geen verharding, maar wel watertappunten). Bovendien moeten de snelheidsbeperkende maatregelen zoals die hiervoor beschreven zijn worden genomen. De gemeentes en de provincies moeten beter samenwerken om het netwerk van wandel- en fietsroutes op elkaar aan te laten sluiten. Het herstel van het jaagpad is voor het beheer van keringen en oevers, voor de beleving van de Hollandse IJssel en cultuurhistorisch gezien van groot belang. De overheden die grondeigenaar zijn, zullen hier handhavend moeten optreden tegen het zich toeëigenen van het jaagpad door particulieren. Wanneer dit niet meer mogelijk is en ook (vrijwillige) aankoop niet lukt, wordt het jaagpad omgelegd naar de landzijde, naar de waterzijde door de aanleg van vlonders of naar de overzijde door de aanleg van een brug (zie schetsen). Op die plekken waar de winterdijk direct langs de IJssel loopt, kan het jaagpad als aparte trede geïntegreerd worden in het dijklichaam. Vanwege het karakter van het jaagpad mag geen nieuwe aanplant plaatsvinden tussen het pad en het water. Langs de route wordt getoond wat de functie van de jaagpaden was.

Woonkwaliteit en geconcentreerd werken

3.2.7. Woonkwaliteit

Nieuwbouw zal plaatsvinden door:

- a. (ver)nieuwbouw binnen de kernen
- b. de aanleg van enkele landgoederen
- c. het omvormen van agrarische bedrijfscomplexen

Hierbij is de kwaliteit - het benutten van de potenties van de IJssel en de differentiatie - van groot belang.

De kwaliteitsslag die in het gebied van de Hollandse IJssel wordt gemaakt, betekent ook een verhoging van de woonkwaliteit, langs de IJssel, maar ook in de verder weg gelegen woongebieden. De potenties die de Hollandse IJssel biedt als woonomgeving, worden uitgebuit zonder de ruimtelijke kwaliteit aan te tasten. Het is van belang dat de financiële baten van bouwen worden gebruikt om groene en blauwe functies te bekostigen. Ook kan worden gedacht aan "groen voor rood" constructies en, daar waar woningen zijn gepland, aan woon-werk-units.

De nieuwe woonbebouwing, ter plaatse van locaties die zijn vrijgekomen of zullen vrijkomen door het vertrek van bedrijven uit de binnenstad, zal eerder de ruimtelijke kwaliteit verbeteren. In Oudewater is reeds een aantal bedrijven vertrokken. IJsselstein gaat uit van vrijwillig vertrek van de aanwezige bedrijven.

De situering van landgoederen ligt ruimtelijk gezien het meest voor de hand in het oostelijke deel van het plangebied (en deels buiten de uiterwaarden) in de volgende gebieden: ten noorden van IJsselstein in principe aan de oostzijde langs de Noord IJsseldijk, ter plaatse van de vuilstort Mastwijk en tussen Mastwijk en de kern Montfoort. Landgoederen bieden hier een goede mogelijkheid om ecologie (en waterberging), recreatie en wonen te combineren. De bebouwing mag zich niet opdringen aan het open veenweidegebied maar is eerder een verborgen pareltje dat tenau-

wernood zichtbaar is vanaf de IJssel. Indien toch meer naar het westen toe een landgoed wordt overwogen, zou een inrichting met gras en water meer voor de hand liggen dan met veel opgaande beplanting. Verdichting van linten dient, behoudens de landgoederen, verder te worden voorkomen. Het omvormen van agrarische bedrijfscomplexen in woningen in combinatie met kleinschalige bedrijvigheid in een lage milieucategorie is wel een mogelijkheid, mist voldaan wordt aan de regels uit de streekplannen (rood voor groen). Voor de invulling van de locaties die geschikt zijn voor woningbouw, is de kwaliteit en de differentiatie van groot belang. Het woningbouwprogramma moet worden gericht op de potenties van Hollandse IJssel door te kiezen voor (hoogwaardige) woningen die passen bij de bestaande karakteristiek (bijv. ijsselsteentjes of, als contrast, glas en staal).

3.2.8. Geconcentreerd werken

Herstructurering of herverkaveling van bestaande bedrijventerreinen is uitgangspunt, milieuhinderlijke bedrijven nabij woningen, solitair gelegen bedrijven en bedrijven op kwaliteitslocaties worden zoveel mogelijk uit- c.q. verplaatst naar bestaande en geplande terreinen in de kern of naar bedrijventerreinen buiten het plangebied.

Herstructurering of herverkaveling van bestaande bedrijventerreinen is uitgangspunt om ruimte te geven aan plaatselijke bedrijven. Herstructurering dient te leiden tot intensief en efficiënt grondgebruik en - waar mogelijk, zoals bij Montfoort - inpassing van een ecologische zone langs de Hollandse IJssel. Regionaal verzorgende, lokaal stuwende bedrijven dienen zoveel mogelijk te worden behouden voor de gemeente. Het uit- c.q. verplaatsen van bestaande bedrijven wordt alleen overwogen indien het gaat om grootschalige en milieuhinderlijke bedrijven nabij woningen, solitair gelegen en detonerende bedrijven en plekken die een kwaliteitsimpuls

behoeven (om de relatie stad-water te verbeteren). Bedrijven die uitgeplaatst worden, dienen een plaats te krijgen op bestaande en geplande terreinen elders in de kern of, wanneer het om milieuhinderlijke bedrijven gaat, op een bedrijventerrein buiten het plangebied. Gedacht kan worden aan de regionale bedrijventerreinen ten westen van Gouda en bij Woerden. Verder is het gangbaar beleid van betrokken overheden om te zoeken naar een redelijke financiële compensatie.

3.2.9. Verhogen beeldkwaliteit

De beeldkwaliteit wordt verhoogd door het saneren van detonerende bebouwing en het beschermen van de transparantie c.q. doorzicht van de linten.

De Hollandse IJssel is een belangrijke structuurlijn, die echter als zodanig niet altijd herkenbaar is in het landschap. Er is niet overal sprake van begeleiding door beplanting en de benaderbaarheid voor recreanten laat op veel plaatsen te wensen over. Het verhogen van de beeldkwaliteit draagt bij aan de beleving van het gebied door recreanten en bewoners.

De uitgangspunten zijn:

- ➡ zichtbaar maken van Hollandse IJssel door het plaatselijk afgraven van de zomerkade en/of gronden in de uiterwaard of door het (spaarzaam) toevoegen van gebiedseigen beplanting in het oostelijk deel van het plangebied aan de niet-jaagpadzijde;
- ➡ verplaatsen en concentreren van detonerende bedrijfsbebouwing;
- ➡ afschermen lelijke randen van de stedelijke- en dorpsgebieden met beplantingszones;
- ➡ herstellen zicht op de rivier vanaf de provincialeweg;
- ➡ de buitenbochten van de rivier krijgen extra aandacht.

De transparantie c.q. doorzicht van de linten dient met kracht te worden gehandhaafd. De landgoederen tasten door hun situering de transparantie overigens niet aan. De linten met eeuwenoude boerderijen, historische

arbeiders- en patriciërswohnungen en verrassende vergezichten vormen namelijk een sterke begeleiding van de Hollandse IJssel. Het is van belang dat het Integraal Ontwikkelingsperspectief gebruikt wordt bij het opstellen van beeldkwaliteitplannen en bestemmingsplannen voor het plangebied.

3.2.10. Maximale dynamiek binnen marges

De Hollandse IJssel krijgt meer het dynamische karakter van een rivier binnen marges.

De Hollandse IJssel zal met het oog op de waterkwaliteit en de ecologie meer het karakter van een rivier krijgen zonder dat er negatieve effecten optreden voor andere functies. Vanwege de effecten op de kernen worden alleen lichte peilfluctuaties toegelaten. Gestreefd wordt daarom naar een maximale dynamiek binnen van te bepalen marges. Bij een flexibeler peil kan het systeem beter anticiperen op de weersomstandigheden. De voorkeur gaat uit naar één stromingsrichting (richting westen) zodat de verontreinigingen het gebied verlaten en niet steeds heen en weer worden gestuurd. Regelmatige doorspoeling met schoon water is gunstig voor de waterkwaliteit.

3.3. Overzicht functieveranderingen

In het onderstaande schema is weergegeven welke functieveranderingen noodzakelijk zijn om het Integraal Ontwikkelingsperspectief ten uitvoer te brengen (op de kaart Integraal Ontwikkelingsperspectief 2020 is het resultaat hiervan te zien). Ook is in het schema aangegeven over hoeveel kilometer onderhoud en inrichting moet plaatsvinden (zie ook het rapport "Waterbouwkundige uitwerking op hoofdlijnen", DHV, 2003).

Schema 2: Schatting omvang functieverandering, onderhoud en inrichting

Integraal Ontwikkelingsperspectief: Functieverandering/onderhoud/inrichting	Gekan. Hollandse IJssel		
	Oost (*)	West	Totaal
<i>Oppervlakte (hectares)</i>	<i>(755)</i>	<i>(355)</i>	<i>(1110)</i>
Bedrijven --> ecologie	0	1	1
Landbouw --> ecologie	60	70	130
Landbouw --> landbouw en piekberging	35	0	35
Ecologie --> ecologie en seizoensberging	0	20	20
Bedrijven --> wonen	10	5	15
Recreatie --> recreatie en ecologie	0	20	20
Landbouw --> landbouw en ecologie	70	10	85
Landbouw --> ecologie en seizoensberging	30	15	45
Landbouw --> recreatie en ecologie	20	0	20
Landbouw --> landbouw en recreatie	30	0	30
Landbouw --> recreatie, ecologie en seizoensberging	75	0	75
Totaal functieverandering	330	141	471
<i>Lengte (kilometers): onderhoud/inrichting</i>	<i>(19)</i>	<i>(13)</i>	<i>(32)</i>
Jaagpad	15	10	25
Vaarweg op orde brengen	20	10	30
Slechte oevers stedelijk gebied	0	1	1
Slechte oevers landelijk gebied (natuurvriendelijk)	5	0	5
Slechte keringen stedelijk gebied	5	1	5
Slechte keringen landelijk gebied	10	5	15
Oevers en keringen stedelijk gebied	5	5	10
Totaal onderhoud/inrichting	60	32	92

N.B. - Getallen zijn afgerond op vijftallen (behalve bij 1 km)

- Schatting per gemeente is in bijlage 3 opgenomen

(*) voor onderscheid oost en west zie kaart ligging plangebied

4. Uitvoeringsstrategie

4.1. Strategiebepaling

De samenwerkende overheden bij het project "Hollandse IJssel, meer dan water" willen het Integrale Ontwikkelingsperspectief voor de Hollandse IJssel in 2020 gerealiseerd zien. De uitvoeringsstrategie is erop gericht het Integrale Ontwikkelingsperspectief tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten en met een zo'n groot mogelijk maatschappelijk draagvlak tot uitvoer te brengen. Dit zal gebeuren langs twee lijnen:

1. Passief, door het beoordelen van nieuwe ontwikkelingen, initiatieven en projecten en daaraan zo nodig randvoorwaarden te stellen met behulp van het Integrale Ontwikkelingsperspectief.
2. Actief, door het samen in gang zetten van integrale uitvoeringsprojecten en het opstellen van beleid - bestemmingsplannen, structuurvisies, projecten - dat de doelstellingen van het Integrale Ontwikkelingsperspectief versterkt.

Deze twee lijnen worden achtereenvolgens besproken, waarbij voor de uitvoeringsprojecten ook wordt aangegeven welke kosten hiermee zijn gemoeid, hoe de dekking is voorzien en welke partijen trekker zijn. Uitgangspunt is dat een overkoepelende projectorganisatie worden ingesteld die zorgt voor de bewaking van de kwaliteit en de samenhang tussen de nieuwe ontwikkelingen en de uitvoering van de projecten. Ook per uitvoeringsproject wordt een trekker benoemd.

4.2. Basis voor nieuwe ontwikkelingen

Het Integraal Ontwikkelingsperspectief is een beoordelingskader voor nieuwe ontwikkelingen in het plangebied op basis van uitgangspunten, het streefbeeld en doelstellingen. Ruimtelijke ordening is verre van statisch. De vraag zal telkens zijn of het plan past in de uitgangspunten en doelstellingen van het Ontwikkelingsperspectief, zoals omschreven in hoofdstuk 3. Indien het

gaat om ontwikkelingen die in het geheel nog niet zijn voorzien, vormt het integraal afwegingskader (bijlage 1) handvaten voor een weging van het desbetreffende plan. Zodoende is het ontwikkelingsperspectief geen star, maar een flexibel raamwerk voor de toekomst.

Andersom vormt het ontwikkelingsperspectief de inbreng in nieuwe plannen op gemeentelijk (bestemmingsplan, beeldkwaliteitplan), provinciaal (streekplan, waterhuishoudingsplan) en waterschapsniveau (visies en waterbeheersplan). Daarbij is van belang het perspectief vroegtijdig mee te nemen in de planvorming. De samenwerkende overheden gebruiken het Integrale Ontwikkelingsperspectief als basis voor nieuwe plannen.

4.3. Uitvoeringsprogramma

4.3.1. Definitie

Gemeenschappelijke keuzes en coördinatie van de uitvoering zijn sleutelbegrippen om in de uitvoeringsfase tot vergroting van de doelmatigheid van de uitvoering van activiteiten te komen en tot optimalisering van de inzet van middelen. Daarom zijn uitvoeringsprojecten gedefinieerd die erop zijn gericht de inspanningen en geldstromen verder te bundelen en te kanaliseren. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt tussen generieke en gebiedsgerichte uitvoeringsprojecten. De generieke uitvoeringsprojecten, zoals bijvoorbeeld het achterstallig onderhoud van vaarweg, oevers en keringen, beslaan de gehele lengte van het plangebied (A, B en C).

De gebiedsgerichte uitvoeringsprojecten zijn geformeerd rond de zogeheten ontwikkelingsgebieden (1 t/m 6) en zoekgebieden (7 en 8). In deze gebieden sluiten ontwikkelingen elkaar uit of versterken ze elkaar. Er is in elk geval sprake van meerdere claims op één locatie. Ook is de dynamiek in

veel van deze gebieden hoog; er is met andere woorden een maatschappelijke wens om tot verandering van deze gebieden te komen. In voorbeeldschetsen is getracht ontwerpende wijs tot oplossingen te komen. De inrichtingsschetsen zijn illustraties hoe verschillende functies kunnen worden gecombineerd. Het inrichtingsvoorstel is een vliegwiel om tot afspraken tussen partijen te kunnen komen over vervolgacties. Bij de zoekgebieden gaat het om een visie op de langere termijn met derhalve meer onzekerheden.

Overzicht uitvoeringsprojecten

Generieke uitvoeringsprojecten

- A. Vaarweg, oevers en keringen integraal
- B. Hollandse IJssel schoon en zoet
- C. Jaagpad

Gebiedsgerichte uitvoeringsprojecten

Ontwikkelingsgebieden

1. Tussen Noord en Zuid IJsseldijk
2. Woningbouw voormalig bedrijventerrein IJsseloever
3. Stein-west
4. Vuilstort Mastwijk
5. Tussen Haastrecht en Hekendorp
6. Ten westen van Montfoort

Zoekgebieden

7. Kern Oudewater
8. Kromme IJssel

Voor deze 11 projecten nemen de samenwerkende overheden bij dit Integrale Ontwikkelingsperspectief de verantwoordelijkheid voor een gecoördineerde

en gestructureerde uitvoering; zonder financiering geen voortgang. De trekkers van het project bewaken de kwaliteit, bepalen de randvoorwaarden, voeren de regie en zijn het aanspreekpunt voor de overkoepelde projectorganisatie. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen hoofd- en co-trekkers.

Hiernavolgend zijn per project suggesties gedaan voor trekkers. Coördinatie tussen de projecten zal plaatsvinden door de provincie Utrecht. In het project zal ook nader moeten worden vastgelegd hoe met het beheer wordt omgegaan. In het plangebied zijn vele partijen actief. Bij de ontwikkeling van concrete ideeën zal nadrukkelijk de samenwerking met maatschappelijke organisaties en private partijen worden gezocht. De mogelijkheden om bij initiatieven van private partijen aan te sluiten en in te spelen zullen worden verkend en gestimuleerd. Ook zal waar mogelijk bij de uitvoering aansluiting gezocht worden bij lopende projecten (zoals landinrichtingen) of uitvoeringscontracten (zoals bijvoorbeeld het Uitvoeringscontract Regionaal Structuurplan van het Bestuur Regio Utrecht, streven gereed 2005).

Per uitvoeringsproject zijn de kosten aangegeven. De geraamde indicatieve kosten voor de realisatie van de gebiedsgerichte uitvoeringsprojecten (ontwikkelingsgebieden 1 t/m 6 en zoekgebieden 7 en 8) betreffen alleen de functieveranderingen, waarbij de kosten voor de generieke projecten (A t/m C) niet worden meegerekend. Het gaat om de kosten voor deze voorbeeldschetsen. Andere keuzes leiden tot andere kostenramingen. Overigens dekken de ontwikkelings- en zoekgebieden een groot deel van, maar niet het gehele plangebied.

Op grond van uit te werken ontwikkelingsgebieden kan gedetailleerde informatie worden verkregen over een aantal belangrijke kostenposten.

Onduidelijkheid bestaat nog over hoe om te gaan met financiële tegemoetkomingen aan boeren wier land deels of tijdelijk van functie verandert. Een aantal kostendragers (landgoederen) ligt buiten het plangebied.

4.3.2. Overzicht uitvoeringsprojecten

A. Vaarweg, oevers en keringen integraal

Doelstelling

Doelstelling is uitvoering van maatregelen om de vaarweg, oevers en keringen op orde te brengen. Bij de uitvoering van deze maatregelen wordt rekening gehouden met ruimtelijke en cultuurhistorische kwaliteiten en wensen. De maatregelen zijn opgenomen in paragraaf 3.2.1 "Vaarweg, oevers en keringen integraal" en nader gespecificeerd in bijlage 2.

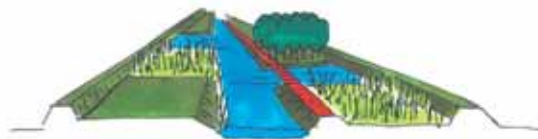
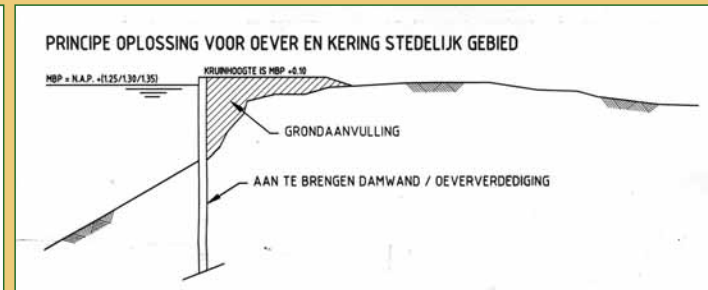
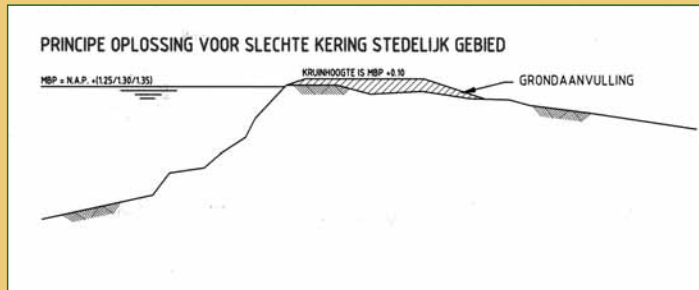
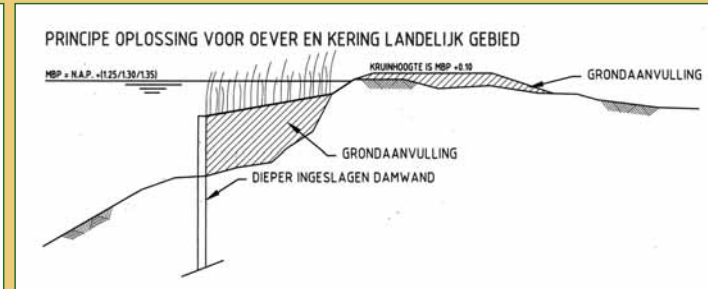
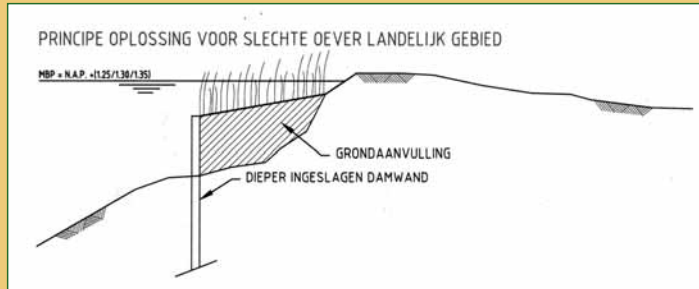
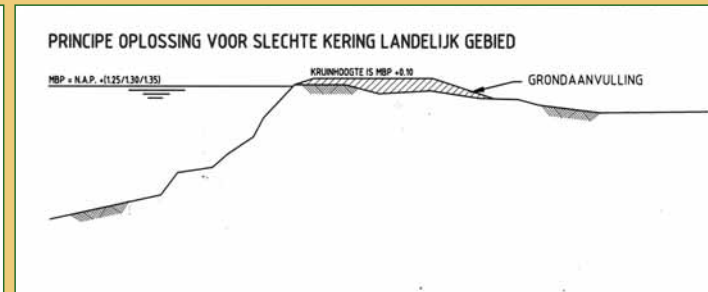
Financiële analyse

➡ Kosten:

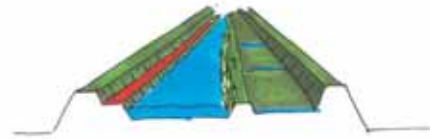
- baggeren, transport en berging (vaarweg op orde voor recreatievaart en beroepsvaart): € 12,3 miljoen;
- wegwerken achterstallig onderhoud oevers en keringen: € 9,0 miljoen;
- tussen Noord en Zuid IJsseldijk: € 2,3 miljoen;
- aanlegkosten nieuwe keringen en oevers op basis van (indicatieve) voorbeeldschets projecten:
 - Noord en Zuid IJsseldijk (grond-, weg- en waterbouwwerken, exclusief de jachthaven Marnemoende): € 4,0-5,5 miljoen;
 - Woningbouw voormalig bedrijventerrein IJsseloever: € 0,4 miljoen;
- totale kosten: € 28-29,5 miljoen.

Uitvoerende partijen

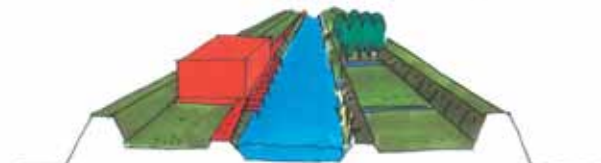
- ➡ Hoofd-trekker: HDSR;
- ➡ Co-trekker: RWS.

Jaagpad op oever met bruggetjes

Jaagpad geïntegreerd in dijk (westelijk deel)

Jaagpad verlegd naar steiger om langs obstakel te komen

B. Hollandse IJssel schoon en zoet

Doelstelling

Doelstelling is uitvoering van maatregelen die omschreven zijn in paragraaf 3.2.2. "IJssel schoon en zoet" en die nader zijn gespecificeerd in bijlage 2. Voor de volledigheid is waterkwaliteit als uitvoeringsproject opgenomen. De maatregelen ter verbetering van de waterkwaliteit vallen evenwel onder regulier beheer.

Financiële analyse

➔ Kosten sanering waterbodembodem: nader te bepalen.

Uitvoerende partijen

➔ Hoofd-trekker: HDSR;
➔ Co-trekker: RWS en VROM.

C. Jaagpad

Doelstelling

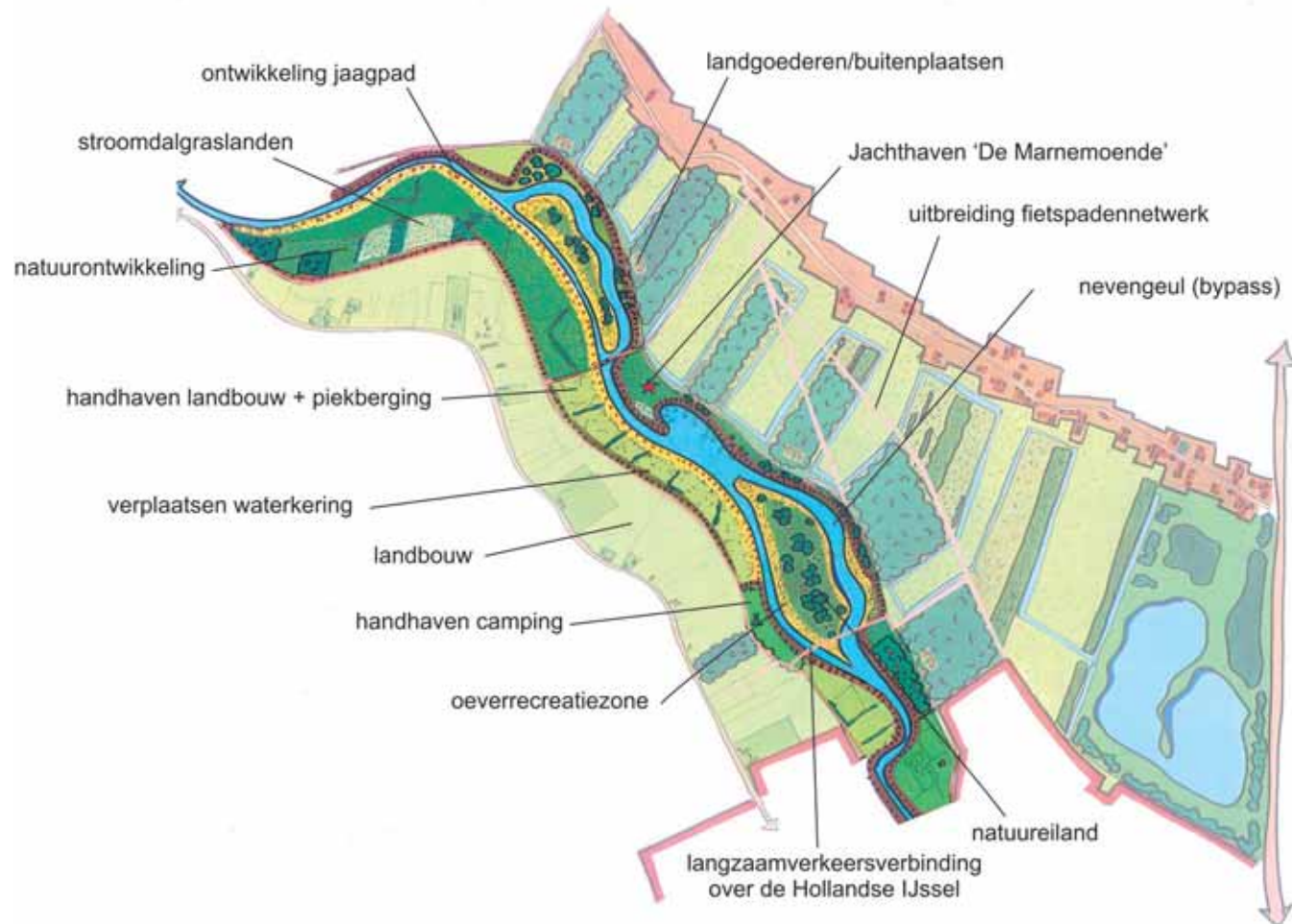
Het jaagpad heeft een grote cultuurhistorische en recreatieve waarde. Daarom is het doel het jaagpad als doorgaande recreatieve verbinding te herstellen. Het heeft de voorkeur het jaagpad daar te situeren waar het ook oorspronkelijk heeft gelegen. Wanneer dit niet mogelijk is, zijn alternatieven onderzocht en gerealiseerd. De jaagpaden worden in principe gebruikt om te wandelen. Fietsen wordt toegestaan indien dit geen hinder voor de wandelaars oplevert. Uitzondering hierop vormt het jaagpad ten westen van Montfoort dat in de toekomst mede in beeld is voor recreanten (wandelen en fietsen) vanuit Leidse Rijn/Rijnsburg.

Realisatie

Het jaagpad is op een aantal plaatsen reeds hersteld: vanaf halverwege Gouda-Haastrecht tot bij Hekendorp (het Klooster) is het mogelijk op de noordoever over het jaagpad te fietsen en te lopen. Ten noorden van IJsselstein is de gemeente onlangs begonnen met het herstellen van het jaagpad. Op basis van een bestudering van de eigendomsgrenzen is bepaald op welke stukken het jaagpad knelpunten ondervindt (zie kaart bijlage 5 en toelichtende tekst). Het onderzoek laat zien dat zich vooral rond Montfoort problemen met de eigendomssituatie voordoen. Daar waar gronden in eigendom zijn van particulieren en zij niet tot vrijwillige verkoop te bewegen zijn, wordt het zeer moeizaam om deze gronden te verwerven. Onteigening ten behoeve van een recreatieve bestemming geeft (zeer) weinig kans op succes. In die gevallen zal een alternatieve route moeten worden gevonden ofwel aan de overzijde ofwel achterlangs. In de meeste gevallen zijn hier mogelijkheden voor. In een aantal gevallen moet nog nader onderzoek worden gedaan naar de alternatieven. Het verdient vanzelfsprekend aanbeveling niet te vaak van kant te wisselen, aangezien bruggen kostbaar zijn om aan te leggen, te bedienen en te onderhouden en obstakels in het water zijn. In de kernen zijn meer mogelijkheden, indien nodig, af te wijken van een ligging direct aan het water. De pachtovereenkomsten die door RWS zijn gesloten met de aanwonenden, kunnen worden ontbonden. Op grond van de WBR (Wet Beheer Rijkswaterstaatwerken) kunnen gronden die zonder overeenkomst in gebruik zijn genomen, worden teruggevorderd. Indien mogelijk zullen maatregelen worden getroffen om eventuele hinder van aanwonenden te voorkomen.

Financiële analyse

De ontwikkeling van het jaagpad komt neer op inrichting van de gronden als wandelpad en de aanleg van naar schatting 6 langzaam-verkeersbruggen.

Voorbeeldschets: Tussen Noord en Zuid IJsseldijk - Ontwikkelingsgebied 1

Daarnaast zijn er kosten voor het voeren van procedures om de gronden te kunnen gebruiken.

- ➔ Het jaagpad kost voor de volledige lengte bijna € 2,0 miljoen.
- ➔ De aanleg van de langzaamverkeersbruggen bedraagt tezamen € 180.000,-.

Uitvoerende partijen

- ➔ Hoofd-trekker: gemeenten;
- ➔ Co-trekkers: HDSR en RWS.

In de uitvoering van A en C zit een zekere overlap. Deze projecten dienen in nauwe samenhang te worden gezien.

1. Tussen Noord en Zuid IJsseldijk

Doelstelling

Doelstelling is dat betrokken partijen de op kaart aangegeven natuur- en recreatiegebieden ingerichten volgens vastgelegde en nader ingevulde uitvoeringsdoelstellingen, waarbij waterberging een belangrijke nevendoelstelling is. Het natte oppervlak van de Hollandse IJssel is aanzienlijk vergroot door het vergraven van uiterwaarden en het graven van nevengeulen. Het aanwezige landbouwareaal aan de zuidzijde van de Hollandse IJssel is verkleind, maar de bedrijfsmatige structuur is verbeterd. De locatie van de boezemkeringen zijn integraal in de inrichtingsplannen voor het gebied meegenomen. De landrichting Raamplan Groengebied Utrecht West is de motor geweest voor de evenwichtige afweging tussen de verschillende wensen.

Impressie 2020

De Zuidelijke IJsseldijk wordt aan de zuidzijde de waterkering. Aan de noordzijde komen twee nevengeulen, zodat ook twee eilandjes ontstaan. Gekozen is voor deze variant vanwege de maatschappelijke haalbaarheid en de recreatieve mogelijkheden. De natuurvriendelijke oevers worden

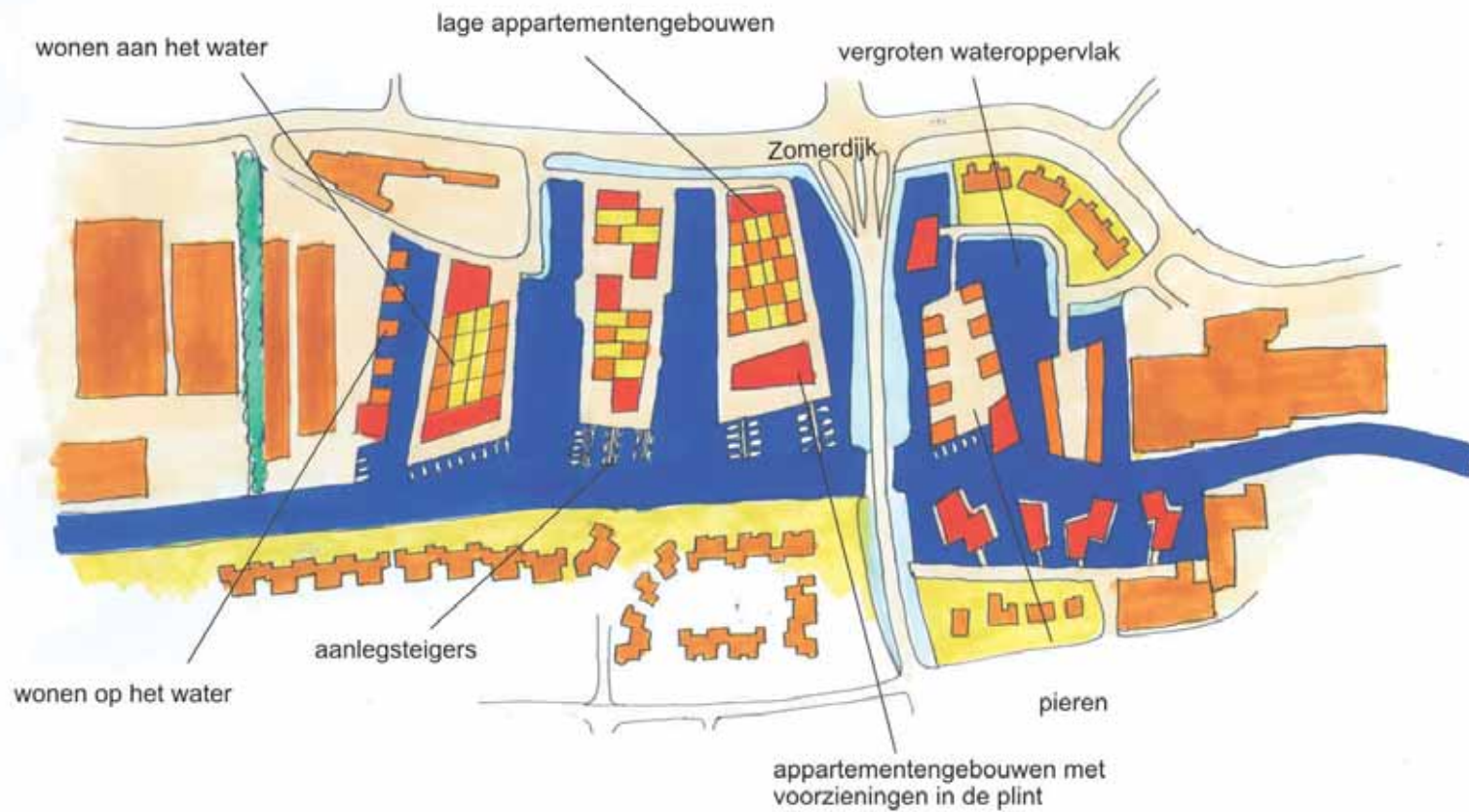
vormgegeven door het creëren van een zeer flauw talud met rietvelden ervoor. In het zuidwestelijke deel zijn het waterbergend vermogen en het areaal natuurgebied vergroot. Het draagvlak voor verkleining van het areaal landbouwgrond is daarbij mede sturend. De uitbreiding van de natuurlijke gronden is ook gefaseerd mogelijk. In het noordoostelijke deelgebied speelt de recreatie een grotere rol. De gegraven nevengeulen zijn bedoeld voor de extensieve, watergebonden recreatievormen, zoals kanoën, als alternatief voor de ook door gemotoriseerd verkeer druk bevaren Hollandse IJssel. De (grote) eilanden die ontstaan kunnen grotendeels worden bebost met in het gebied karakteristieke beplantingen, zodat geriefhoutbosjes ontstaan. Vanaf de oevers kunnen recreanten van het water genieten. De nevengeulen bieden tegelijkertijd potenties voor het toevoegen van landgoederen zonder dat het karakter van de Hollandse IJssel wordt aangetast, temeer daar ten noorden van de dijk het om een bosrijke omgeving gaat.

Financiële analyse

- ➔ Kosten:
 - € 30 miljoen om de functieverandering te verwezenlijken;
 - de waterhuishoudkundige kosten voor het achterstallig onderhoud zijn geschat op € 2,3 miljoen;
 - de waterhuishoudkundige aanlegkosten (excl. Marnemoende) zijn geschat tussen € 4,0 en € 5,5 miljoen.
- ➔ Dekking: Raamplan, Groengebied Utrecht West.
- ➔ De kosten en dekking van de landgoederen zijn vanwege de grote onzekerheden niet in de berekeningen opgenomen.

Uitvoerende partijen

- ➔ Hoofd-trekker: Provincie Utrecht (uitvoering delegeren aan de LI-Groengebied Utrecht West)
- ➔ Co-trekker: gemeente IJsselstein (met name een volgende en ondersteunende rol)

Voorbeeldschets: Woningbouw voormalig bedrijventerrein IJsseloevers - Ontwikkelingsgebied 2

2. Woningbouw voormalig bedrijventerrein IJsseloevers

Doelstelling

De doelstelling is in dit gebied de functies wonen, voorzieningen en eventueel kleinschalige bedrijvigheid te combineren met water. Hierbij is het uitgangspunt het water te laten "insteken" in de aan weerszijden van de Hollandse IJssel gelegen gronden.

Impressie 2020

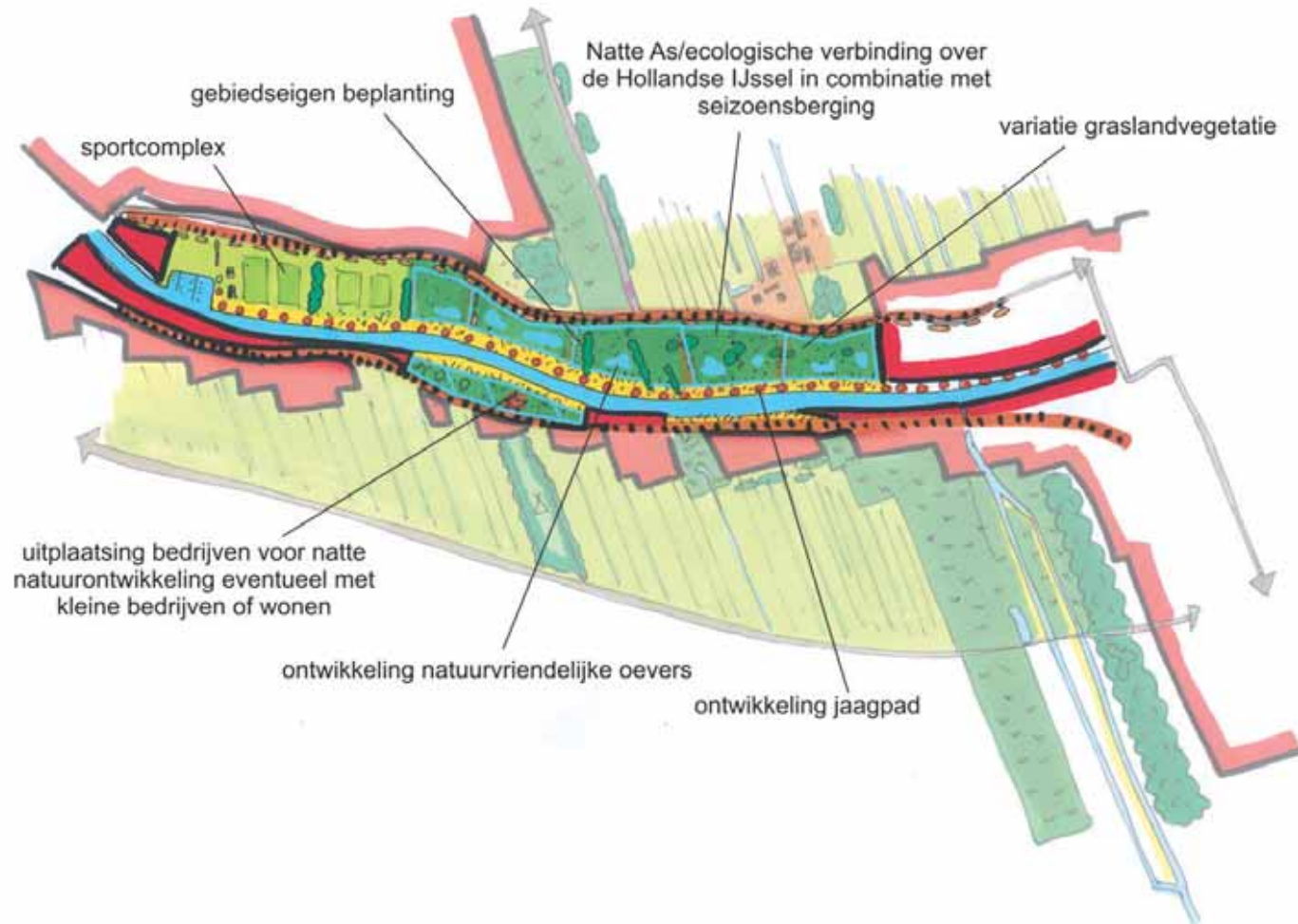
Gekozen is voor een opzet met insteechavens en pieren, waarbij op de koppen van de pieren telkens een appartementencomplex met voorzieningen (voor passanten) in de plint is gedacht en het achtergelegen deel met geschakelde grondgebonden woningen gevuld kan worden. In de haventjes zelf kunnen bewoners hun boten leggen, terwijl aan de koppen van de pieren aanlegplaatsen voor passanten zijn geprojecteerd. De bedrijven kunnen worden verplaatst naar het nieuwe bedrijventerrein ten zuiden van IJsselstein. De allocatie van centrumvoorzieningen maken het plan beter haalbaar.

Financiële analyse

- ➡ Kosten: € 35 miljoen om de functieverandering te verwezenlijken;
- ➡ Dekking: door private partijen.

Uitvoerende partijen

- ➡ Trekker: Gemeente IJsselstein. De gemeente IJsselstein maakt deel uit van het kaderwetgebied Bestuur Regio Utrecht. Momenteel wordt een Regionaal Structuurplan opgesteld met een Uitvoeringscontract RSP. Het project "Bedrijventerrein IJsseloevers" wordt in dit Uitvoeringscontract opgenomen.

Voorbeeldschets: Stein-west - Ontwikkelingsgebied 3

3. Stein-west

Doelstelling

Doelstelling voor dit gebied is om de haaks op de Hollandse IJssel geprojecteerde Natte As/natte ecologische verbindingszone te integreren binnen bestaande en toekomstige functies in de uiterwaarden van de Hollandse IJssel.

Impressie 2020

Het gebiedsdeel Stein-west wordt verruigd; een grotere variatie in typen grasland is essentieel met name in het westelijk deel van de Hollandse IJssel. Bovendien kan een ander meer natuurlijk soort grasland de rol van verbindingszone beter waarmaken dan het grasland (hooiland) en ten dele maïsland in de huidige vorm. Aan de zuidzijde van de Hollandse IJssel sluit een natuurlijker en natter type grasland aan een strook nog om te vormen grasland langs de Bergvliet en aan de noordzijde ligt reeds een natuurlijk soort grasland waar onlangs ook geulen zijn gegraven om water ook een rol te geven in het gebied. Zodoende kan het gebied onderdeel worden van een ecologische structuur waar met name otters en amfibieën van profiteren. Een dergelijke invulling waarborgt tevens de bufferfunctie van Stein-west tussen Gouda en Haastrecht.

Het streefbeeld is het bedrijfsterrein van Vingerling bij het natuurgebied te trekken. Het bedrijfsterrein moet een functieverandering kunnen ondergaan, waarbij gestreefd wordt naar woningbouw in combinatie met natuur en recreatie (binnen de op dat moment geldende beleidskaders). De ecologische verbindingszone wordt gefinancierd met gelden voor de EHS.

Financiële analyse

➔ Kosten:

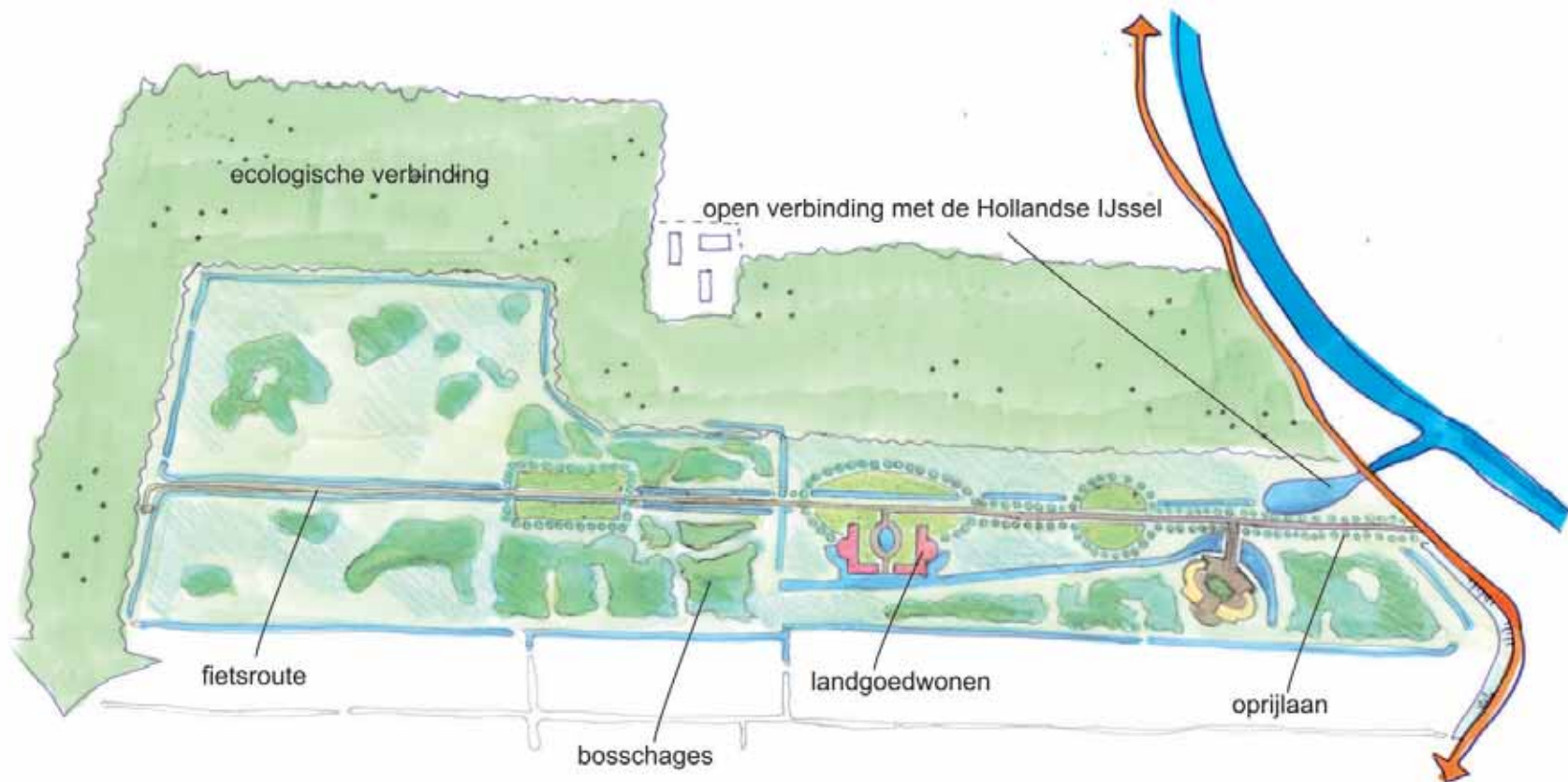
- ca. € 2,3 miljoen ten behoeve van functieverandering;
- waterhuishoudkundige aanlegkosten: € 0,4 miljoen;

➔ Dekking Natte As/ecologische verbindingszone: Nota Ruimte/EHS.

Uitvoerende partijen

➔ Trekker voor wat betreft de Natte As/ecologische verbindingszone: Provincie Zuid-Holland;

➔ Trekker voor wat betreft de ontwikkeling van de locatie Vingerling: Gemeente Vlist; afstemming op deze onderdelen tussen gemeente en provincie is wenselijk.

Voorbeeldschets: Vuilstort Mastwijk - Ontwikkelingsgebied 4

4. Vuilstort Mastwijk

Doelstelling

De doelstelling is dat natuurontwikkeling hier samengaat met de realisering van woningen in lage dichtheden. De voorbeeldschets geeft aan hoe dit kan worden vormgegeven. Het landgoed voegt zich in deze schets naar de omgeving en geeft ruimte aan de geprojecteerde ecologische verbinding-zone. De schets van NV Afvalzorg projectontwikkeling is vertrekpunt geweest.

Impressie 2020

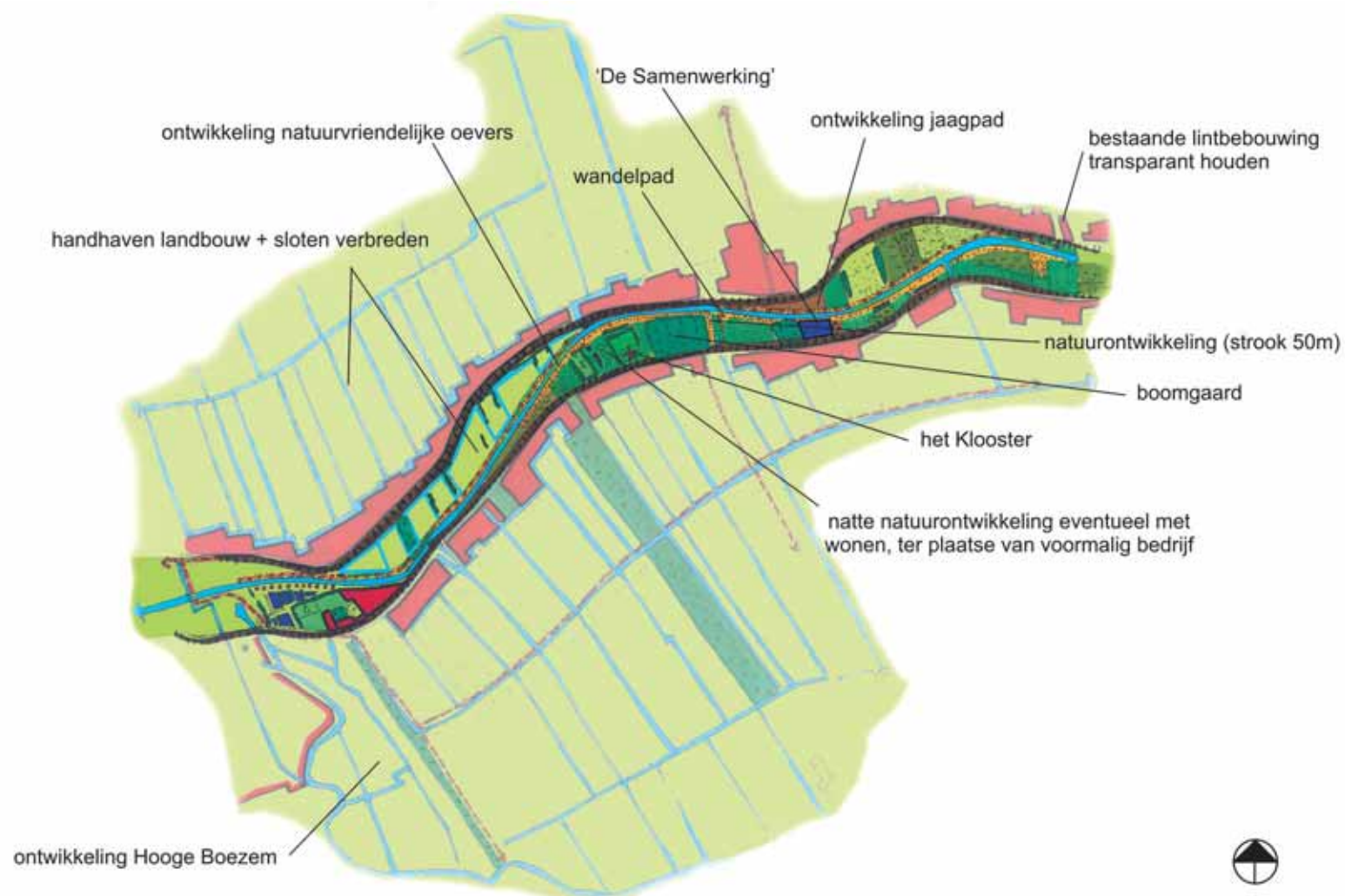
Gekozen is voor "landgoedwonen" in twee grotere eenheden in een bosachtige setting, waarbij de meest noordelijke locatie in eerste instantie ontwikkeld wordt en gezien wordt of ook gefaseerd de meer zuidelijk gelegen locatie gerealiseerd wordt. Een strook groen (bos, boomgaard of geriefhout) vormt de ecologische verbinding en zorgt samen met bosschages langs de randen van het gebied voor voldoende afscherming. De clusters wooneenheden kennen ook een eigen afscherming met beplanting. De clusters worden ontsloten door een laan met statige bomen aan weerszijden. Deze laan fungeert tevens als fietsroute voor recreanten; de openbaarheid is van belang. Bezien dient te worden of een verbinding over de IJssel kan worden gemaakt.

Financiële verantwoording

- ➔ De kosten en dekking van de landgoederen/buitenplaatsen zijn vanwege de grote onzekerheden moeilijk te ramen. Voorbeeld landgoed: verwacht wordt dat de kosten voor het "watergoed" in de uiterwaard bij Montfoort € 3,5 miljoen bedragen;
- ➔ Het landgoed Mastwijk zelf is niet in de berekeningen opgenomen, omdat dit gebiedsdeel buiten het plangebied ligt.

Uitvoerende partijen

- ➔ Hoofd-trekker: Gemeente Montfoort (uitvoering delegeren aan NV Afvalzorg projectontwikkeling);
- ➔ Co-trekker: Provincie Utrecht (beleidsmatige ondersteuning).

Voorbeeldschets: Tussen Haastrecht en Hekendorp - Ontwikkelingsgebied 5

5. Tussen Haastrecht en Hekendorp

Doelstelling

De doelstelling voor dit gebied is dat een natte natuurinrichting integraal wordt opgepakt met met op orde brengen van oevers en keringen. De voorbeeldschets vormt een uitwerking voor de vormgeving van een kruisende ecologische verbindingszone ter plaatse van een uiterwaard en is daarmee een gebied waar transformaties moeten plaatsvinden, waarbij de landbouw grotendeels kan worden gehandhaafd.

Impressie 2020

In deze uitwerking is het uitgangspunt dat de landbouw grotendeels blijft omdat hier geen directe aanspraak ligt vanuit ecologie en niet duidelijk is of hier de agrarische structuur zwak is. Wel ligt situering van de ecologische verbindingszone ter plaatse van Stein-Oost voor de hand omdat de Enkele en Dubbele Wiericke (met bijbehorende natuurontwikkeling) hier aansluiten op de Hollandse IJssel en er relaties gelegd kunnen worden met de Hooge Boezem en het natuurgebied Hoonoord.

Daarom zal het slootprofiel in de uiterwaard worden verbreed, waarbij ook natuurlijk slootkantenbeheer wordt voorgestaan, en zal met de doorkoppeling van sloten en waterrijke gebieden een "waterslang" ontstaan die ook waterzuiverend kan werken.

Ook zal aandacht worden besteed aan een ecologische oever. Zodoende kan in afwijking van het elders gekozen stramien het landbouwkundig gebruik hier gecombineerd worden met de ecologische doelstellingen. Een hoger waterpeil kan nog worden overwogen. Overigens is waterberging geen voor de hand liggende optie omdat het water dan na berging terug in de IJssel gepompt zou moeten worden. De gronden ter plaatse van de boomgaard aan de oostzijde van het klooster zouden ook ten behoeve van

de ecologische verbindingszone een moerasachtige inrichting met veel waterriet moeten krijgen.

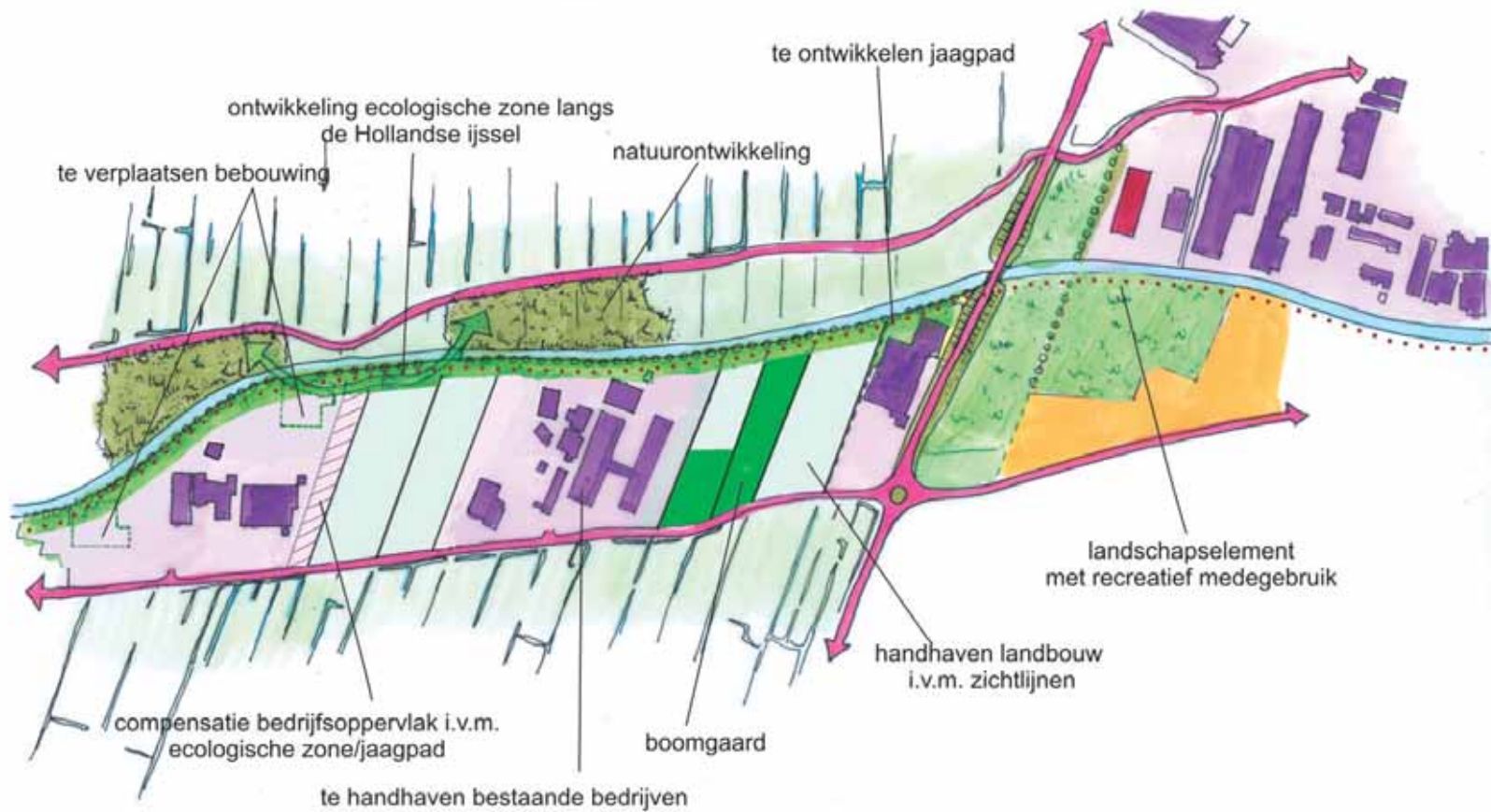
Voor de gronden net ten oosten van de kern Hekendorp geldt dat een groene stapsteen kan worden toegevoegd door het glastuinbouwbedrijf te amoveren. Ook ter plaatse van de (voormalige) palingkwekerij (ten westen van het klooster) kan een groene inrichting, met enkele woningen, worden gerealiseerd (binnen de op dat moment geldende beleidskaders). Het bedrijf "De Samenwerking" blijft gevestigd op de huidige plek.

Financiële verantwoording

- ➔ Kosten: € 2,0 miljoen;
- ➔ Dekking: Provincie (ecologische verbindingszone), EHS, PHS.

Uitvoerende partijen

- ➔ Trekker voor wat betreft het natuurgebiedsplan Robuuste Natte ecologische verbinding: Provincie Zuid-Holland;
- ➔ Trekker voor wat betreft de locatie palingkwekerij: Gemeente Vlist; afstemming op deze onderdelen tussen gemeente en provincie is wenselijk.

Voorbeeldschets: Ten westen van Montfoort - Ontwikkelingsgebied 6

6. Ten westen van Montfoort

Doelstelling

De doelstelling is de negatieve uitstraling op de Hollandse IJssel van een door de verspreid liggende bedrijfsterreinen verrommeld gebied op te heffen. Ook de situering van hoge bedrijfsbebouwing aan het water heeft een negatieve uitstraling heeft op de Hollandse IJssel. Aandachtspunten zijn de juridische procedures rondom de aanwezige bedrijven. Dit project kan pas na de streekplanperiode worden opgepakt.

Impressie 2020

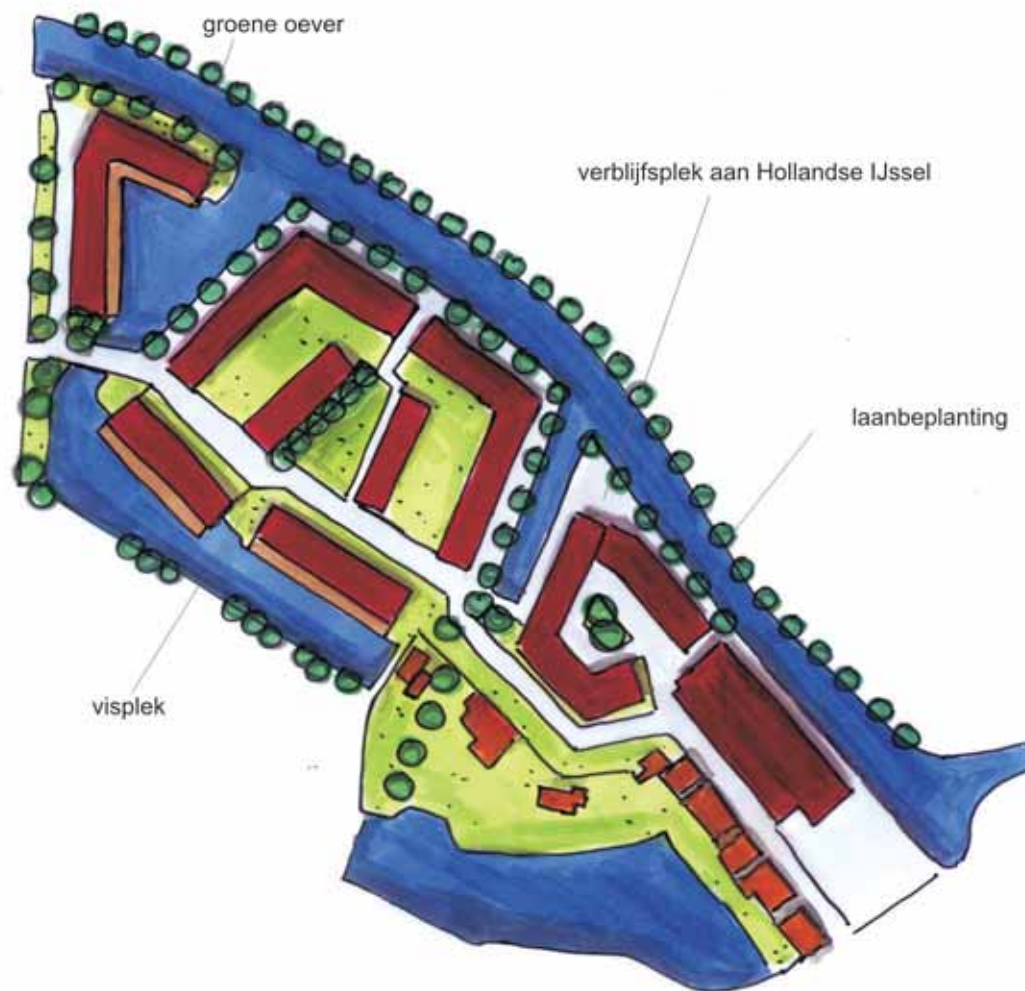
Langs de IJssel is een groenstrook gedacht, die ook de natuurgebieden op de noordoever van de Hollandse IJssel verbindt. Het aan de zuidzijde gelegen jaagpad krijgt hierdoor extra allure. Hiervoor zullen overigens wel de pal aan de IJssel gesitueerde bedrijfsgebouwen verplaatst moeten worden richting weg. Als compensatie voor de niet bebouwde ruimte op het terrein die dan verloren gaat, wordt een smalle strook ten oosten van het desbetreffende terrein gereserveerd. In plaats daarvan kan compensatie ook plaatsvinden elders indien hiervoor ruimte beschikbaar is. Tevens kan worden gestimuleerd dat de aan de provincialeweg gelegen bedrijven zich fraaier presenteren naar de weg toe, ook al kan dit betekenen dat daar een groter volume moet worden toegestaan. Het tuincentrum direct ten westen van de kruising van de M.A. Reinaldaweg met de IJssel wordt afgeschermd door beplanting.

Financiële verantwoording

- ➡ Kosten: ca. € 1,8 miljoen ten behoeve van functieverandering;
- ➡ Dekking: door private partijen.

Uitvoerende partijen

- ➡ Hoofd-trekker: Gemeente Montfoort (neemt het initiatief);
- ➡ Co-trekker: Provincie Utrecht (volgt en ondersteunt).

Voorbeeldschets: Kern Oudewater - Zoekgebied 7

7. Kern Oudewater

Doelstelling

De doelstelling is een stedelijke ruimte passend bij Oudewater te vormen, die recht doet de cultuurhistorie. Uitgangspunt is dat water hierin een belangrijke plaats krijgt. Het betreft het voormalige Six-terrein en de gronden van de machinefabriek.

Impressie 2020

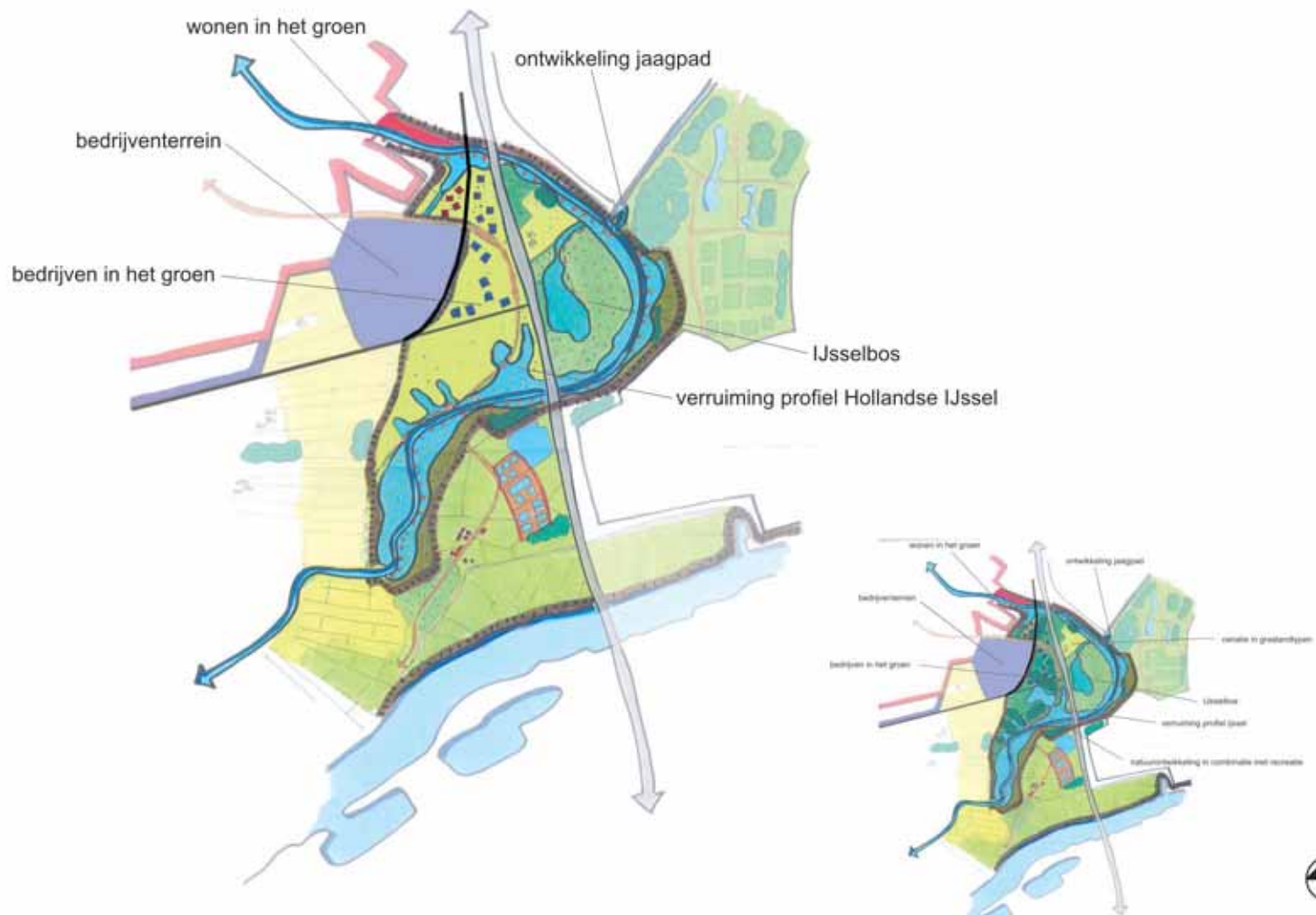
De Hollandse IJssel, tussen IJsselvere en het park Papenhoef, wordt tot een karakteristieke, bij Oudewater behorende stedelijke ruimte gevormd. De voormalige soldatenbarakken aan de West-IJsselkade kunnen worden gereconstrueerd. De voormalige electriciteitscentrale blijft behouden en is geschikt voor een publieksfunctie. De oude vestingstructuur wordt teruggebracht door de westelijke insteekhaven en zuidelijke waterpartijen met elkaar in verbinding te brengen. De aanwezige insteekhavens aan weerszijden van het terrein kunnen worden gebruikt door historische schepen en boten van passanten. De positie van de kerk aan de overzijde van de Hollandshe IJssel wordt benadrukt door een driehoekig openbaar plein in het verlengde van de kerk als symbool van het kerkplein. Andere doorzichten naar de Hollandse IJssel blijven gehandhaafd door zichtlijnen over de waterlopen en langs de hofbebouwing. Bij deze stedelijke omgeving horen harde oevers in de vorm van kaden.

Financiële verantwoording

- ➡ De kosten exclusief de bouw van de woningen zijn ruim € 5 miljoen;
- ➡ Dekking: de kosten zijn dermate hoog, dat gestreefd wordt het project met overheidssubsidiëring en financiering door private partijen kostenneutraal te maken.

Uitvoerende partijen

- ➡ Hoofd-trekker: Gemeente Oudewater (neemt het initiatief);
- ➡ Co-trekker: Provincie Utrecht (volgt en ondersteunt).

Voorbeeldschets: Kromme IJssel - zoekgebied 8

8. Kromme IJssel

Doelstelling

De doelstelling voor dit gebied is natuur en recreatie tot ontwikkeling te brengen passend bij huidige en toekomstige functies in dit gebied. De landschappelijke karakteristiek is hierbij een belangrijk uitgangspunt. Verder zijn - gezien de aanduiding "landbouw en natuur" op de Integraal Ontwikkelingsperspectiefkaart - twee voorbeeldschetsen gemaakt.

Impressie 2020

In de bestaande landschappelijke karakteristiek spelen landschappelijke elementen als bosschages en boomgaarden alsook hoogteverschillen (stroomdalgraslanden en een stuwwal) een belangrijke rol. In de beide voorbeeldschetsen is uitgegaan van het verbreden van het profiel van de Hollandse IJssel, waarbij de cultuurhistorische waarde van de oude rivierloop als basis is genomen. Ook de ontwikkeling van het jaagpad is in de schetsen opgenomen. In de eerste schets is de landbouw gehandhaafd. In de tweede schets is een meer natuurlijke ontwikkeling van de bestaande karakteristiek als vertrekpunt genomen. Zodoende ontstaat een mozaïek van vegetatietypen. Met sterretj Het gaat hier om ontwikkelingen die pas op de langere termijn zullen gaan spelen.

Financiële verantwoording

- ➡ Kosten: ca. € 13 miljoen;
- ➡ Dekking: nog onbekend.

Uitvoerende partijen

- ➡ Nog onbekend.

4.3.3. Raming totale kosten

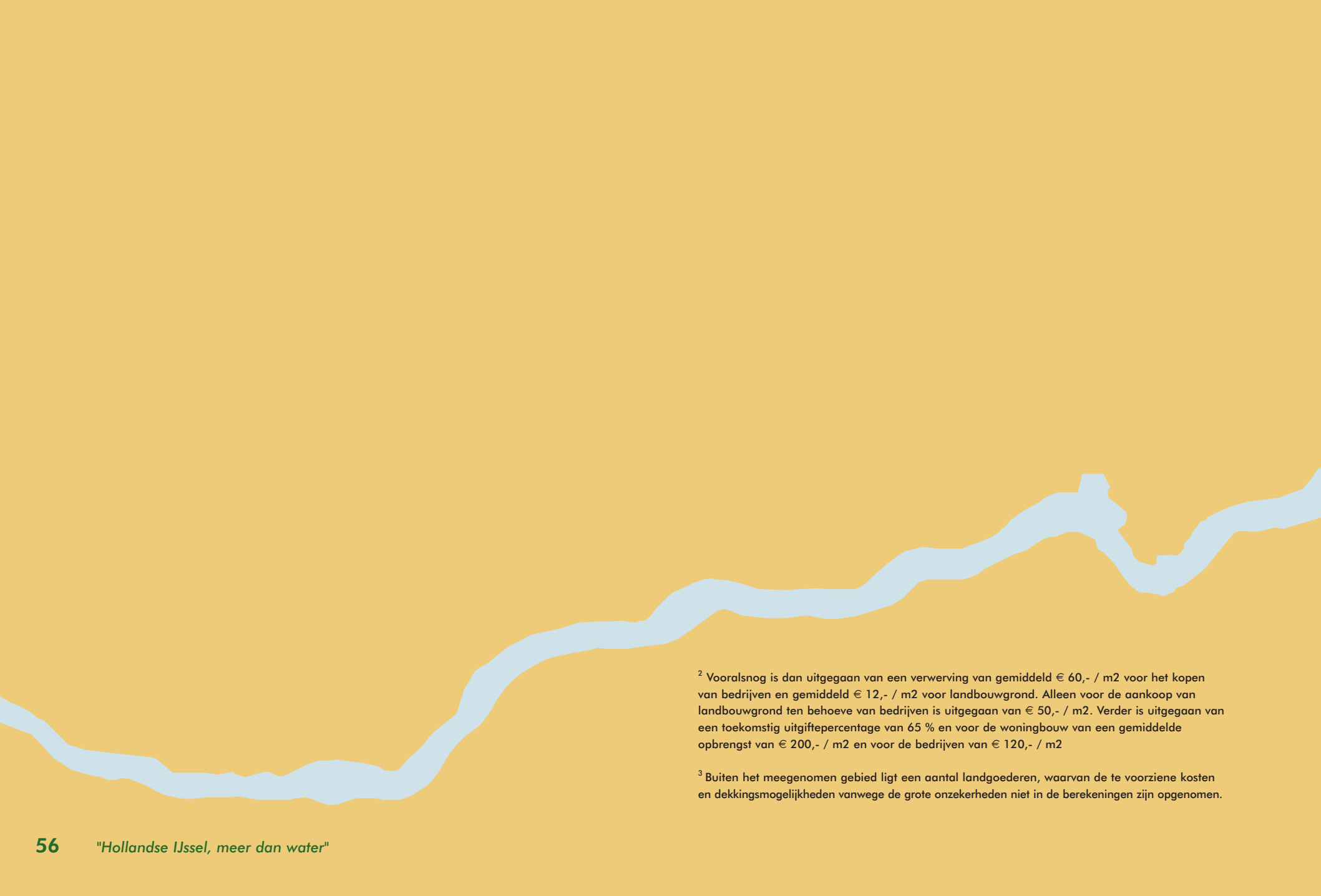
Voor de verschillende transformaties die nodig zijn voor deze voorbeeldschetsen, zijn gemiddelde m2-prijzen geraamd (zoals gezegd leiden andere keuzes ook tot andere kostenramingen)². De verwervingskosten drukken een zeer groot stempel op de totale kosten. Het is denkbaar dat een aantal van de opgenomen verwervingen niet noodzakelijk is, omdat groene en blauwe diensten worden verleend.

Tabel: Raming totale kosten functieverandering per gemeente (hele plangebied, niet alleen de ontwikkelingsgebieden)³

Gemeenten	totale kosten
Vlist	€ 6 miljoen
Oudewater	€ 13 miljoen
Montfoort	€ 12 miljoen
IJsselstein	€ 66 miljoen
Totaal	€ 97 miljoen

Bij de realisering van woningen en bedrijventerreinen komt een deel van de kosten voor de rekening van private partijen. De geraamde (indicatieve) kosten van € 97 miljoen voor de verschillende overheden kan hierdoor verlaagd worden tot een eindsaldo van de functieveranderingen dat neerkomt op een tekort van circa € 70 miljoen. Dit levert tezamen met de generieke uitvoeringsprojecten het volgende totaalbeeld op.

Uitvoeringsprojecten	totale kosten
vaarweg, oevers en keringen	€ 28-30 miljoen
jaagpad	€ 2 miljoen
functieveranderingen (eindsaldo)	€ 70 miljoen
Totale kosten generaal	€ 100-102 miljoen

² Vooralsnog is dan uitgegaan van een verwerving van gemiddeld € 60,- / m² voor het kopen van bedrijven en gemiddeld € 12,- / m² voor landbouwgrond. Alleen voor de aankoop van landbouwgrond ten behoeve van bedrijven is uitgegaan van € 50,- / m². Verder is uitgegaan van een toekomstig uitgiftepercentage van 65 % en voor de woningbouw van een gemiddelde opbrengst van € 200,- / m² en voor de bedrijven van € 120,- / m²

³ Buiten het meegenomen gebied ligt een aantal landgoederen, waarvan de te voorziene kosten en dekkingsmogelijkheden vanwege de grote onzekerheden niet in de berekeningen zijn opgenomen.

4.4. Haalbaarheid en dekking

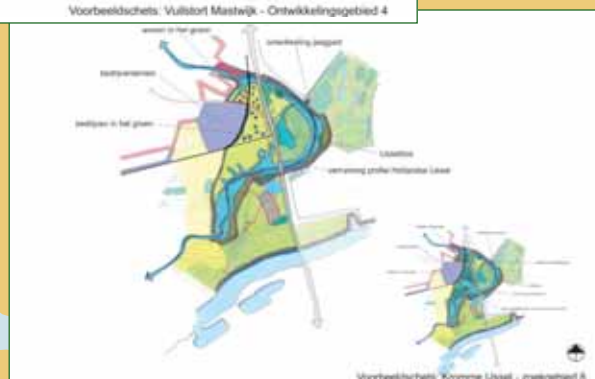
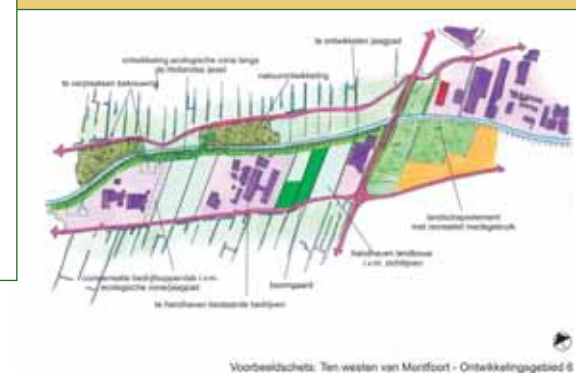
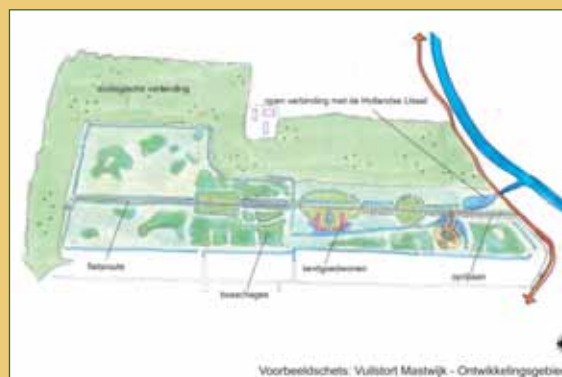
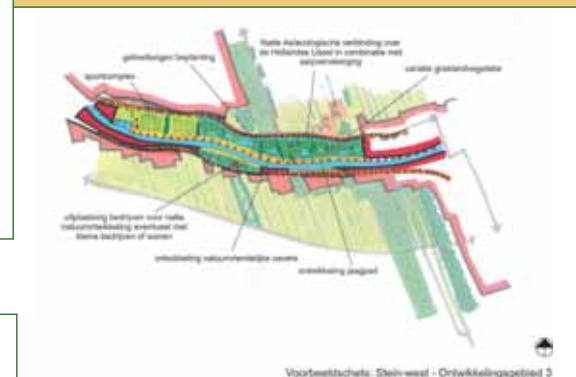
De partijen die het startconvenant hebben getekend, zijn in beginsel ook de partijen die verantwoordelijk zijn voor het creëren van de randvoorwaarden voor de uitvoering. De (indicatieve) kosten kunnen worden gefinancierd uit eigen middelen, subsidieregelingen en private ontwikkeling. In de loop van (de uitvoering van) het project zal blijken hoe hoog de werkelijke kosten zijn.

Partijen kunnen bij voorkeur gezamenlijk voor het gehele project of delen ervan namelijk een beroep doen op Europese, Rijks- en provinciale subsidies (zie rapport "Inventarisatie Subsidiekansen Hollandse IJssel, PNO Consultants 2003). In het rapport "Inventarisatie Subsidiekansen Hollandse IJssel, meer dan water" zijn drie subsidieregelingen onderscheiden, waarop direct actie moet worden genomen: Life Milieu, BIRK en de Regeling Subsiëring Gebiedsgericht Beleid en Reconstructie Concentratiegebieden. Verschillende subsidieregelingen kennen pas over enige tijd (weer) een openstelling voor aanvragen. Met betrekking tot regelingen die een klein budget hebben moet worden overwogen of een aanvraag rendabel is. In het bedoelde rapport is ook een aantal regelingen aangegeven die nader dienen te worden onderzocht. Voor realisatie van het jaagpad kan aangesloten worden op het actieprogramma van de provincie "Agenda 2010" hoofdstuk "Het Utrechts wandelpadennetwerk".

4.5. Samenwerking

Het Integrale Ontwikkelingsperspectief is een integrale visie op de ruimtelijke ontwikkeling en het waterbeheer van de Hollandse IJssel in de komende twintig jaar. De Hollandse IJssel kent hoge intrinsieke kwaliteiten, maar heeft ook een groot potentieel tot kwaliteitsverbetering. Het Integrale Ontwikkelingsperspectief beschouwt de Hollandse IJssel als een samenhangend netwerk waaraan gebiedsvisies en concrete uitvoeringsmaatregelen worden gehangen. De integrale benadering levert grote winst op voor het project, zowel inhoudelijk gezien als in financiële zin. Zo is bij het bepalen van de wijze van realisering van het achterstallig onderhoud de bijdrage aan het behoud en de schepping van natuur is meegenomen. Het creëren van natuurvriendelijke oevers op die plekken waar toch al sprake is van achterstallig onderhoud, leidt bovendien tot een goedkoper plan. Het voorgaande betekent ook dat het één niet zonder het ander kan: zonder schoon water geen natuurwaarden, zonder natuur geen recreatie, recreatie biedt aanvullende inkomsten voor de landbouw en daarmee kan de landbouw het landschap beter beheren.

Voor het realiseren van het Integrale Ontwikkelingsperspectief is het gezamenlijk optrekken van partijen in het vervolg essentieel. Alleen dan kan het streefbeeld voor het gebied worden benaderd en kan de Hollandse IJssel een waar parelsnoer gaan vormen.

Bijlage 1: Integraal afwegingskader

De doelstellingen voor het Integrale Ontwikkelingsperspectief en de bestaande projecten, initiatieven en wensen kan leiden tot conflicterende ruimteclaims. Hieronder wordt het afwegingskader weergegeven dat is gehanteerd bij de keuze welke functies, of aanspraken, in een gebied dienen te prevaleren.

Duurzame waterhuishouding

- ➔ water is belangrijk ordenend principe;
- ➔ waterkwantiteitsproblemen: trits vasthouden, bergen, afvoeren;
- ➔ waterkwaliteitsproblemen: trits schoon houden, scheiden, zuiveren;
- ➔ ingrepen in primaire waterkeringen: veiligheidsniveau handhaven;
- ➔ vaarwegen toesnijden op functie (beroeps- en/of recreatievaart);
- ➔ oevers toesnijden op functie (natuur en/of intensieve recreatie);
- ➔ voorkomen van eutrofiëring en vergroten van overgang water-land.

Ruimtelijke kwaliteit

- ➔ ondergrond en netwerken belangrijke structurerende principes;
- ➔ stedelijke ontwikkelingen in of aan de kernen en op knooppunten;
- ➔ kenmerkende ruimtelijke elementen en structuren behouden en versterken;
- ➔ hoge cultuurhistorische waarden en diversiteit in architectuur behouden en versterken;
- ➔ behoud van landschaps- en stedenschoon: ligging Hollandse IJssel in dorpen en steden;
- ➔ functies zoveel mogelijk combineren, zodat ze elkaar versterken;
- ➔ gebieden voor dag- en verblijfsrecreatie toegankelijk maken;
- ➔ ruimtelijk evenwicht in de woningmarkt (geen segregatie);
- ➔ aandacht voor ecologische hoofdstructuur;

- ➔ integrale verbetering van de kwaliteit van het grondwater en de bodem;
- ➔ kleinschaligheid is belangrijk inrichtingsprincipe;
- ➔ duurzaamheid ook binnenstedelijk.

Haalbaarheid

- ➔ bestuurlijke haalbaarheid (samenwerking is sleutelwoord);
- ➔ financiële haalbaarheid (subsidiemogelijkheden, verevening);
- ➔ maatschappelijke haalbaarheid (draagvlak, communicatietraject).

Bijlage 2: Maatregelen

Hieronder wordt een totaaloverzicht gegeven van de te treffen maatregelen, zoals deze voortkomen uit de inventarisatie en analyse en het Integraal Ontwikkelingsperspectief. Deze maatregelen zijn thematisch gegroepeerd.

Verder is aangegeven hoe noodzakelijk de maatregel is. In deze bijlage is tevens aangegeven in welke uitvoeringsprojecten deze maatregelen aan de orde zijn. Onder passief wordt verstaan het beoordelen van nieuwe ontwikkelingen aan het Integraal Ontwikkelingsperspectief. Actief wil zeggen het samen in gang zetten van integrale uitvoeringsprojecten.

	Maatregel	Noodzaak	Uitvoeringsproject	Actief/ passief
Vaarweg, oevers, keringen integraal	Baggeren voor vaarweg	Groot	A	A
	Oevers en kades stedelijk gebied	Groot	A	A
	Oevers en kades landelijk gebied - "droge" natuurvriendelijke oever - "natte" natuurvriendelijke oever	Zeer groot	A	A
	Indirect kerende waterkering	Onbekend	A	A/P
	Regionale waterkeringen	Groot	A	A/P
	Stimuleren kleine vrachtaart	Klein	A	P
Hollandse IJssel schoon & zoet	Beperken schutverliezen en/of zoutindringing	Klein	B	A/P
	Maatregelen om uitloging uit de voormalige stortplaatsen te voorkomen	Groot	B	A
	Aanpakken diffuse bronnen	Zeer groot	B	A
	Verbeteren zuiveringsredement van de RWZI's	Zeer groot	B	A
	Saneren ongezuiverde lozingen van huishoudelijk afvalwater	Groot	B	A
	Verbeteren van de kwaliteit van het inlaatwater naar de HIJ	Klein	B	A/P
	Verbeteren van de kwaliteit van het ingelaten water met natuurlijke zuivering	Klein	B	A/P
	Beperken slibopwoeling door pleziervaart door maximum snelheid	Zeer groot	B	A
	Saneren lozingen recreatievaart	Klein	B	A/P
	Baggeren voor waterkwaliteit	Zeer groot	B	A
	Saneren verontreinigde uiterwaardbodems	Groot	B	A
Waterberging lift mee	Benutten van de beschikbare bergingscapaciteit	Klein	A	A

	Vergroten van de veerkracht van de HIJ door vergroting van het bergend oppervlak	Klein	A	A/P
Groen snoer	Ecologische verbindingfunctie van HIJ in de lengterichting.	Zeer groot	Alle projecten	A
	Ecologische verbindingzones laten aansluiten op de HIJ	Zeer groot	A, 3, 4, 5, 6, 8	A
	Eventueel toevoegen gronden buiten het natuurgebiedsplan (landbouw-natuur)	Klein	A, 1, 5, 8	A
	Behoud en/of versterking van de aanwezige natuurwaarden (vochtige stroomdalgraslanden)	Groot	A, 1, 3, 5	A
	Natte As	Groot	A, 3	A
Landbouw dragend	Subsidiëring los van groene en blauwe diensten	Groot	A, 1, 5, 8	A
	Vervanging agrarische bedrijfsbebouwing door: - beplanting - woningen of woonwerkunit	Klein	Alle projecten	P P
Recreatief snoer	Herstel jaagpad	Zeer groot	Alle projecten	A
	Ontwikkelen van recreatieve knooppunten	Groot	1, 2, 5, 7, 8	A
	Aparte paden voor fietsers en wandelaars	Groot	Alle projecten	A
	Kleinschalige recreatieve voorzieningen	Klein	Alle projecten	A
	Optimaliseren voorzieningen voor bootrecreanten (Groene Golf)	Klein	2	A
	Jachthaven Marnemoende	Zeer groot	A, 1	P
	Oude vuilstorten recreatief ontwikkelen	Groot	A, 1, 4	A/P
	Ontwikkelen raamplan Utrecht-West	Zeer groot	A, 1	A
Woonkwaliteit	Woningbouw in de kern	Zeer groot	A, 2, 7	A/P
	Landgoedontwikkeling	Groot	A, 1, 4, (8)	P
Geconcentreerd werken	Uitplaatsen van bedrijven uit kernen	Klein	A, 2, 7	A/P
	Verplaatsen bedrijven uit buitengebied	Groot	A, 3, 6	A/P
	Herstructurering bedrijventerreinen	Klein	A, 2, 6	A/P
Beeldkwaliteit	Opstellen beeldkwaliteitplan	Groot	Los van projecten	A
	Afschermen bebouwing met beplanting	Klein	Alle projecten	P
Rivier binnen grenzen	Peilfluctuaties	Groot	A	A

Bijlage 3: Schatting omvang functieverandering per gemeente

	Totaal	VLIST	OUDEWATER	MONTFOORT	IJSSELSTEIN
Bedrijven -> ecologie	13.180 m ²	13.180 m ²			
Landbouw -> ecologie	1.286.825 m ²	175.884 m ²	509.437 m ²	213.000 m ²	388.504 m ²
Landbouw -> landbouw en piekberging	337.450 m ²				337.450 m ²
Ecologie -> ecologie en waterberging	182.450 m ²	182.450 m ²			
Bedrijven -> wonen	144.032 m ²		41.027 m ²		103.005 m ²
Recreatie -> recreatie en ecologie	181.980 m ²	81.696 m ²	100.284 m ²		
Landbouw -> landbouw en ecologie	834.735 m ²	81.415 m ²	39.863 m ²	56.089 m ²	657.368 m ²
Landbouw -> ecologie en seizoensberging	436.076 m ²	90175 m ²	54.269 m ²	78.502 m ²	213.130 m ²
Landbouw -> recreatie en ecologie	179.639 m ²			179.639 m ²	
Landbouw -> landbouw en recreatie	308.949 m ²			308.949 m ²	
Landbouw -> recreatie, ecologie en waterberging	736.744 m ²				736.744 m ²
Totaal	4.642.060 m ²	624.800 m ²	744.880 m ²	836.179 m ²	2.436.201 m ²

Bijlage 4: Overzicht van deelnemers aan stuur- en projectgroep

Stuurgroep-leden

Rijkswaterstaat, directie Utrecht	De heer S.J. Bosman
Provincie Utrecht	De heer J. Binnekamp
Provincie Zuid-Holland	Mevrouw H.M.C. Dwarshuis
Gemeente IJsselstein	De heer T.G. Metaal (tot oktober 2004)
Gemeente Montfoort	De heer J.H.W.M. Vinkenburg
Gemeente Oudewater	De heer J.G. Heijnen
Gemeente Vlist	De heer B.H. Noorlander
HDSR	De heer D. Vergunst (voorzitter)

Projectgroep-leden

Rijkswaterstaat, directie Utrecht	De heer G. van Vliet
Rijkswaterstaat, directie Utrecht	De heer D. Klaver
Provincie Utrecht	De heer H. Mankor
Provincie Zuid-Holland	De heer J. Halbersma
DLG	De heer K. Kestra (tot oktober 2004)
Gemeente IJsselstein	De heer W. Pijnappel
Gemeente Montfoort	Mevrouw S. Ouwerkerk
Gemeente Oudewater	De heer F. Herrman
Gemeente Vlist	Mevrouw S. Tensen
HDSR	Mevrouw M. Holtman (projectleider)
HDSR	De heer T. Visser
HDSR	De heer J. Heijs
KuiperCompagnons	De heer G. Gabry

Agendaleden

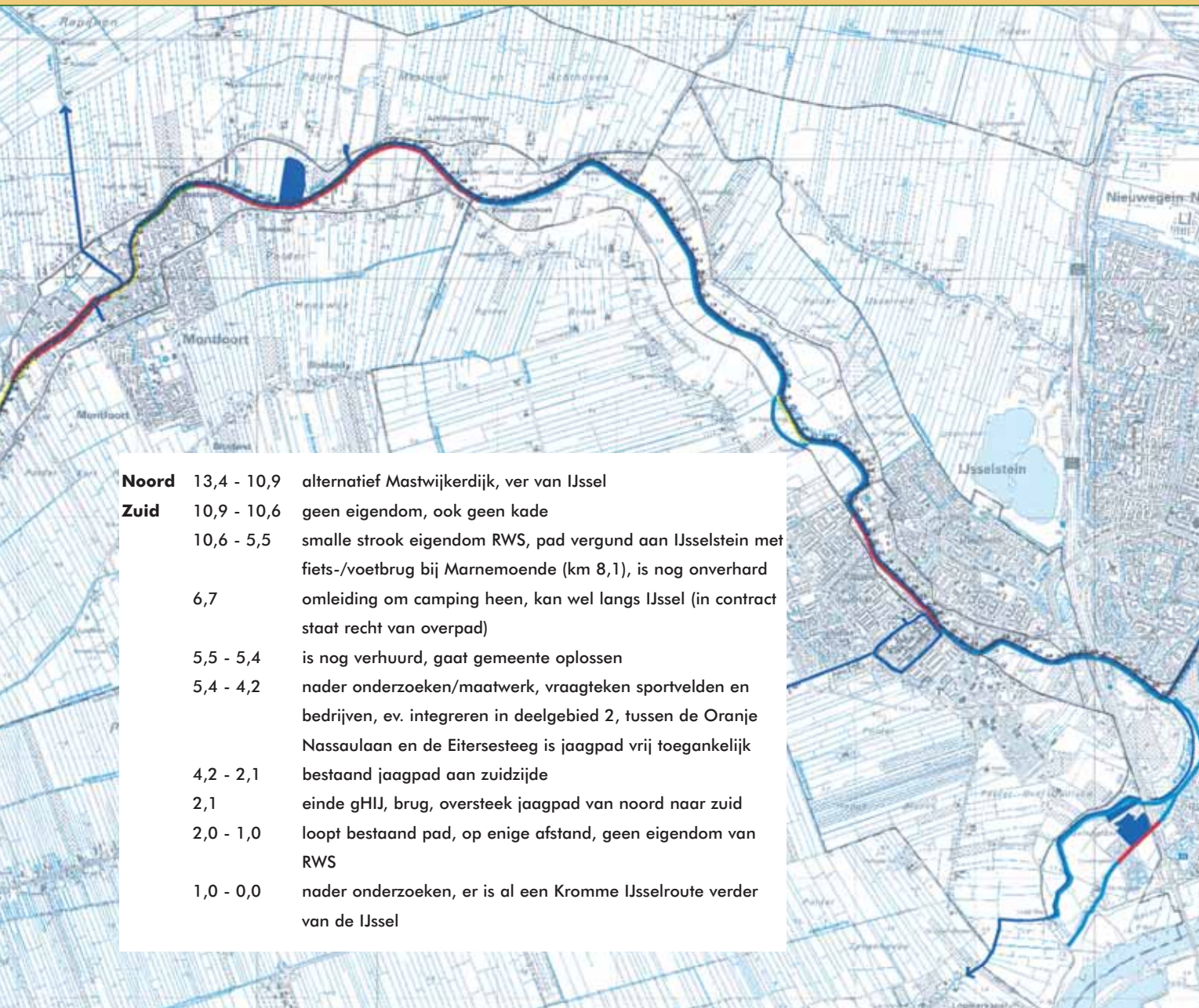
Hoogheemraadschap van Rijnland	De heer E. Faassen
HDSR	Mevrouw C. Wegerif
HDSR	De heer R. van Hoeken
Gemeente Nieuwegein	De heer I. Visser
Gemeente Gouda	Mevrouw M. Driehuis

Zijde km situatie

Noord	32,5 - 30,8	eigendom RWS, gronden (tuinen) verpacht (contract ontbinden)
	30,8 - 27,0	jaagpad al ingericht als fiets-/voetpad
	27,0 - 26,7	eigendom RWS, aanleg is mogelijk
	26,7 - 26,6	eigendom RWS, tuinen verpacht
	26,6 - 26,1	dorp Hekendorp niet in eigendom, alternatief over dijk door het dorp heen
	26,1 - 22,5	grotendeels eigendom RWS, soms smal, knelpunt bij camping (km 24,5) jaagpad nog in onverharde staat en toegankelijk
	22,5 - 22,0	geen eigendom RWS, wel fietspad
	22,0 - 20,8	geen eigendom RWS, wel openbare weg en stuk fietspad
Zuid	22,0 - 20,8	eigendom RWS, maar halverwege knelpunt in bocht bij weg en bedrijf
Noord	20,6	pad buigt af en eigendom ook

Zuid	20,6 - 17,8	smalle tot zeer smalle strook eigendom RWS
	17,8 - 16,3	knelpunt weg en woningen, aan de noordzijde mogelijke omleiding langs IJssel of Waardsedijk
Noord	16,3 - 15,7	eigendom RWS en voldoende ruimte
	15,7 - 15,4	geen eigendom, wel ruimte
	15,4 - 14,7	nader te onderzoeken
Zuid	15,7 - 15,4	eigendom RWS en voldoende ruimte
	15,4 - 14,6	niet mogelijk
	14,6 - 13,9	openbare weg
	13,9 - 13,4	openbaar bestaand jaagpad, geen eigendom RWS
	13,4	bij laatste huis staat een hek, is wel eigendom RWS, nader onderzoeken
	13,4 - 10,9	geen eigendom, wel genoeg ruimte, deels kade/pad

Overzicht ontwikkelingsmogelijkheden Jaagpad

Het jaagpad is op een aantal plaatsen reeds hersteld: vanaf halverwege Gouda-Haastrecht tot bij het Klooster is het mogelijk op de noordoever over het jaagpad te fietsen en te lopen. Ten noorden van IJsselstein is de gemeente onlangs begonnen met het herstellen van het jaagpad. Naar aanleiding van een nadere bestudering van de eigendomsgrenzen van Rijkswaterstaat is bepaald op welke stukken het jaagpad knelpunten ondervindt. In eerste aanleg heeft het de voorkeur het jaagpad daar te situeren waar het ook oorspronkelijk heeft gelegen. Wanneer dit echter niet mogelijk bleek, is gekeken naar de situatie aan de overzijde van de Hollandse IJssel. Het onderzoek laat zien dat zich vooral rond Montfoort problemen met de eigendomssituatie voordoen. Dit betreft de buurtschappen Snelrewaard en Heeswijk.

- jaagpad bestaand
- jaagpad aan te leggen
- jaagpad in ontwikkeling
- jaagpad knelpunt
- plangrens

